



2x

KESÄKUU

Julkaisija:
Kaks kertaseura ry

1 • 2018

Sisältö

Pääkirjoitus	3
Toivon mukaan	5
Anja Narjus Näköalapaikalla	6
Puutarhan kuri ja järjestys	12
Myllykylän vaiheita	14
Kyläyhdistyksestä potkua yhteisöllisyyteen	20
Niittysaaren ja Latosaaren monet nimet	22
”Se tavallinen päivä Myllykylän raitilla”	24
Historialiite: Pöytäkirjoista saksittua (irrota liite talteen)	
Kaksikerran liittäminen Turkuun 50 vuotta sitten	27
Hattupäisten eli herrasväen Hennala	31
Hennala - historian havinaa ja idyllistä kodikkuutta.....	33
Kaksikertapäivä Hennalassa	34
Kotiseuturetki Myllykylään	35
Tapahtumakalenteri – kevät ja syksy 2018.....	36
2x-lehden toimitus	48
Liity nyt jäseneksi.....	49
Kaksikertaseura ry ja hallitus	50
Kaksikertaseuran myyntituotteet.....	51

Aukeaman kuva: Leif Kronberg.

Pääkirjoitus

Mistä tulet, missä asut?

Mitäkö vastaan? Riippuu kysyjästä. Euroopan suurkaupungeissa olen tietenkin ylpeästi suomalainen ja turkulainen, sieltä pohjoisen niemen lounaiskolkalta, saariston sylistä. Ahvenanmaata kiertäessäni kirjoitan kivikirkon vieraskirjaan kotipaikakseni Kaksikerran, olenhan saarelaisia kuten oolantilaisetkin. Mutta satunnaisille tuttaville vastaan, että tulen Turun Kaksikerrasta, asun Satavan saarella.

Tämän päivän kuntaliitosten kohdalla näemme, miten ihmisten identiteetti ei vaihdu sormia napsauttamalla, kun maalaiskunnista tulee kaupunginosia tai pikkukunnat liittyvät isompiin kokonaisuuksiin. Miksi pitäisikään vaihtua! Kaksikerran kunnan pakkoliitoksesta Turun kaupunkiin tuli vuoden vaihteessa kulu-neeksi 50 vuotta. Moni lukijoista muistaa nuo vuosikymmenien takaiset ajat. Niistä kertoo lehdessämme kotiseutuneuvos Markku Monnonen.

Monnonen arvioi kirjoituksessaan, että Turku ei ole juuri lainkaan pystynyt hyödyntämään ”kaappaamiaan” saaria



Kuva: Aino Majatie.

asumiseen ja muuhun maankäyttöön. Osayleiskaava on parhaillaan työn alla. Suunnittelun alkuvaiheen ylimitoitetusta asukastavoitteesta on luovuttu. Ennusteen mukaan tulevana vuosina

asuntojen kysyntä on suurinta ja hinnat nousevat eniten suurten kaupunkien keskustoissa. Siellä myös täydennysrakentaminen on vilkasta. Tätä tendenssiä vasten on hyvä korostaa Kaksikerran alueen säilyttämistä kylämäisen asumiskulttuurin mukaisena vaihtoehtona.

Seuran vuosikokous antoi hallitukselle tehtävän selvittää, vastaako Kaksikertaseuran nimi nykyaikaa ja tulevia tarpeita, kun saarille muuttaa yhä enemmän uusia asukkaita. Kaksikertaseuran toiminta-alue on koko entisen Kaksikerran kunnan alue. Tietävätkö uudet tulijat tämän historian vai liittävätkö he seuran sen nimen perusteella vain Kaksikerran saareen? Totta kai on paljon meistä itsestämme kiinni, miten

Toivon mukaan

jaamme tietoa. Tällä hetkellä seuran hallituksen jäsenistä neljä asuu Sata-vassa, kolme Kaksikerran saarella, kaksi Kulhossa (vapaa-ajan asukkaita) ja yksi edustaa saarilla toimivaa toista seuraa. Asioita hoidetaan laajasti koko alueen edut huomioiden.

Turun kaupunki käyttää saaristo-kaupunginosistaan eri yhteyksissä erilaisia nimityksiä: Hirvensalo – Kaksikerta tai toisaalta Hirvensalo – Satava – Kaksikerta. Näissä olisi hyvä päästä yhtenäiseen käytäntöön jo selvyydenkin vuoksi. Kun puhutaan Kaksikerrasta, tarkoitetaanko samanimistä saarta vai entistä itsenäistä kuntaa?

Tämä keväinen lehtemme on taas paksu tietoteos. Tutkija Kaarin Kurri sai viime syksynä yllättäen käsiinsä kadoksissa olleet Kaksikerran huvilanomistajain yhdistyksen alkuvuosikymmenien pöytäkirjat. Nyt hän on täydentänyt kirjoittamaansa Kaksikertaseuran historiikkia noiden vuosien ajalta. Olemme painaneet historiikin täydennysosan liitteeksi lehtemme keskelle. Voit halutessasi irrottaa nuo sivut ja tallettaa ne vuonna 2015 julkaistun ja kaikille jäsenille jaetun seuran 60-vuotishistoriikin väliin.

Perinteisellä kyläkerroksellamme olemme saapuneet Penilän ja Höytisten kautta Myllykylään Kaksikerran saarelle. On ihanaa lukea, millä ylpeydellä asukkaat esittelevät kyläänsä. Niin pitääkin! Kyläretkelle näihin

saaristomaisemiin pääsemme sunnuntaina 17. kesäkuuta, kun Myllykylän väki on kutsunut meidät vieraakseen. Kiitos kutsusta, tulemme mielellämme!

Pitkän pimeän kauden jälkeen ihailimme ja kuuntelemme luonnon heräämistä uuteen kesään. On tarve pysähtyä, rauhoittua, nauttia, olla vaan. Viime syksynä annoin itselleni ohjeen tulevan kesän varalle: istu enemmän laiturilla!

Taidankin aloittaa heti.

Aurinkoista kesää, saarelaiset! Tavataan kylän raitilla ja monissa kesän tapahtumissa!



Kuva: Mirja Rakkolainen.

Olemme me ihmiset merkittäviä olentoja. Elämässä tuskin niin ahdasta loukkoa onkaan, ettemmekö yrittäisi hakata sen seinään toivon säteen mentävää aukkoa. On kuin toivohakuisuus olisi meidän geneesissämme tai selkäytimessämme. Ympäriämme löytyy uskomattomia inhimillisiä selviytymistarinoita, joiden rakennusaineena oleva toivo ankkuroi ihmisiä kiinni elämään. Jos ei toivo huomisesta niin edes seuraavasta hetkestä, vaikka vain silmänräpäyksestä.

”Minä annan teille tulevaisuuden ja toivon” (Jeremia 29:11). Tämä Jumalan lupaus on luottamisen arvoinen ja antaa elämäämme selustatukea. Meidän ei kuitenkaan pidä jäädä toimettomina odottamaan Häneltä kuuta taivaalta. Olemme Jumalan käsinä ja jalkoina toivontekijöitä, joilla on vastuu siitä, millaisia jälkiä jätämme elämään ja toisiin ihmisiin. Meillä on vastuu, mutta myös vastuumme mittaisesti valtaa toimia. Maailma on kyllä monimutkainen ja rauhaton paikka elää, mutta ei se suremalla muuksi muutu. Voimme valita, mitä päätämme vahvistaa itsessämme ja ympärillämme. Se voisi hyvin olla toivokin, eikö vaan?



Kuulin hiljan eräästä alakoulusta, jossa oppilaat ovat ottaneet hienon tavoitteen. Joka ilta heillä on ”kotiäksynä” miettiä kolme päivän tähtihetkeä, josta voi olla kiitol-

linen. Kolme viikkoa toistoa tarvittiin siihen, että tavoite kääntyi jo muotoon ”mistä tulen huomenna kiittämään.” Nyt tämä on heille jo vuosien tapa. Koetataanko mekin päästä samaan?

Se vahvistuu, mitä vahvistamme. Sanamme, katseemme ja tekemme jäävät elämään ja vaikuttamaan kohtaamiimme ihmisiin. Ei ole siksi yhdentekevää, mitä elämässämme ympärillämme kylvämme. Kenessäpä kannustaminen, rohkaiseminen ja välittäminen ei vahvistaisi toivoa ja elämänuskoa. Tämän vuoden Kaksikertapäivillä on esillä sama teema ytimekkäänä iskulauseena: Välitä! Jumalan valtakunta on uskon, toivon ja rakkauden valtakunta, jossa on hyvä elää ihmisiksi. Toivon mukaan...

Anja Narjus Näköalapaikalla

Anja Narjus, kakskertalainen sydämestään ja Kakskertaseuran kunniajäsenen, täytti äskettäin kunnioitettavat 90 vuotta. Onnittelujen joukosta erityisesti yksi jäi hänen mieleen: Anja, olet ollut elämässäsi näköalapaikalla.

- Siltä minustakin tuntuu, Anja sanoo ja väläyttää lämpimän hymynsä.

Näköalapaikalla Kaks Kerrassa, Turussa, Raimo Narjuksen rinnalla arkkitehtuurin maailmassa, maakunnan kaavoittamisessa ja kehittämisessä. Ja paljon muusakin, neljän lapsen äiti kun on.

Tapasin Anja Narjuksen ensimmäistä kertaa Kaks Kerran Myllykylän Pitiskarisissa reilut neljäkymmentä vuotta sitten. Olimme tulleet todistamaan Pitiskarin ulkoluodon ensimmäisten muinaistulien sytytystä.

Kun kerroin muistosta Anjalle, hän heitti välittömän kysymyksen:

- Oliko vohveleita?



Anjan vohveliresepti, kuvannut Ritva Nummiola.

Mieleen tulvahti kaukainen, tuoksuva muistikuva. Ne meistä, jotka ovat joskus maistaneet Pitiskarin vohveleita, eivät niitä hevin unohda.

Anja Narjus tunnetaan laajalti paitsi vohveleistaan, kaalipiirakastaan ja iloisesta toimeen tarttuvaisuudestaan, siitä, että hän oli vuosikymmenet vahva nai-

nen miehensä, Kakskertaseuran lämmöllä muistetun kunniapuheenjohtajan Raimo Narjuksen takana. Hänen osuutensa Raimon elämäntyön, Varsinais-Suomen ja Turun kehittämisen tukijana, työtoverina ja mukana kulkijana on paljon suurempi kuin useimmat tietävät.

Moni tietää sentään sen, että Satavan sillan pieleen pystytetyn Kaks Kerran tervetulokilven sanat, Saaret salmien sylissä, ovat Anjan runosuonen tuotosta.

Talousopettajan vieraat

Vaikka Anja onkin vahvasti leimautunut kakskertalaiseksi, hän on kotoisin Keski-Pohjanmaan Perhosta.



Hän kouluttautui nuorena talousopettajaksi ja sai ensimmäisen paikkansa Pyhärannan opistosta. Raimo Narjuksen sisko oli samassa oppilaitoksessa harjoittelijana, ja kun Raimo perheineen kävi Pyhärannassa sisartaan tervehtimässä, nuoret tapasivat.

Anjaa naurattaa noiden ensitapaamisten muisto.

- Minusta Narjuksen perhe oli vähän outo, kun siskoa piti niin usein käydä katsomassa. Mutta takana olikin vähän toinen ajatus...

Niinhän siinä kävi, että Anjasta tuli arkkitehtiopiskelija Raimo Narjuksen vaimo. Vuosi oli silloin 1955. Nuoret asettuivat Turun Puolalanmäkeen, minne Narjuksen perhe oli suunnittelemassa kerrostaloa puretun Vähä-Puolalan talon paikalle. Vuoden päästä syntyi esikoinen Pauno, ja tuore isä joutui saman tien armeijaan. Lapsia syntyi kymmenessä vuodessa neljä.

Kaks kertaa etsimässä

Kaks kertalainen Narjuksen perheestä tuli sattumalta, mutta tarkan tutkimuksen perusteella. Narjukset etsiskelivät kesäpaikkaa saaristosta.

- Raimo piti aina itseään saaristolaisena, Piikkiöstä kun oli kotoisin, Anja Narjus sanoo.

- Siksi meillä piti olla kesäpaikka meren rannalla.

Perheen ensimmäinen kesäasunto oli Piikkiössä, mutta kulku sinne oli hankala.

Kun Varsinais-Suomen seutukaavaliiton perustettiin, Raimo Narjus nimitettiin sen johtajaksi. Hän sai tilaisuuden systemaattisesti tutkia alueen rantatontteja ja kiinnitti huomiota Kaksikerran Myllykylässä Alitalon merenrannassa olevaan saarekkeeseen.

Elettiin 1960-luvun puoliväliä, aikaa juuri ennen Kaksikerran pakkoliitosta Turkuun. Moni maanomistaja pelkäsi, ettei sen jälkeen saisi enää maille.

myyntilupaa, ja kiirehti myymään rantaan huvilatonteiksi. Narjus lähetti ystävänsä kysymään tonttia Alitalon isännältä, Aarne Nurmelta, ja sai ihmettelevän vastauksen:

- Kukas nyt on vuotanut? Just vasta panin sen Osuuspankille myyntiin!

Anja muistaa vieläkin ensivaikutelmansa mäntyisestä niemestä, kun Raimo pysäköi ensimmäistä kertaa punaisen MG:nsä Pitiskarin polun päähän.

Anja Narjukselle Pitiskari muistoinen on edelleen merkittävä paikka. Kuva: Ritva Nummiora.



Pitiskarin huvilan erinomaisen hienoa sisä- ja ulkotilojen yhteyttä; oikealla takkaseinällä pilkistävät ne kuuluisat vohveliraudat, joilla Anja ja Raimo vieraitaan kestittivät. Kuva: Ritva Nummiora.

Tunsin, että tämä oli meille täydellinen paikka, Anja Narjus hymyilee.

- Alitalon lampaat olivat pitäneet sen siistinä. Sitten oli meidän vuoromme jatkaa lampaiden työtä.

Vettä, kiveä ja lasia

Pitiskarin huvilasta tuli Narjuksen ainutlaatuinen luovuuden näyte. Anjalla on vieläkin siisteissä mapeissa kaikki Pitiskarin piirustukset silmiä hivelevine yksityiskohtineen: ensimmäinen asemapiirustus kivillä koristeltuine lampineen. Lammen päälle leijumaan luonnosteltu ruokasali. Kaksikerran hiekkakuopasta kerätyistä luonnonkivistä kootut muurit.

Lasiseinät, joiden ansiosta pitiskarilaiset saivat olla saaristoluonnon keskellä myös sisällä ollessaan.

Rakennusajasta Anja ei muista paljoakaan. Hän keskittyi pitämään huolta neljän lapsen katraastaan, joista nuorin oli silloin parivuotias vilistäjä. Seutukaavajohtaja Narjus ei juuri ehtinyt kotona viipyä.

- Perustukset valettiin talkoilla, ja miesporukka urakoi rakennustyöt ripeästi valmiiksi. Yksi rakentajista asui rakennuspaikalla teltassa koko kesän; valvonta toimi hyvin, Anja muistelee.

Kun huvila valmistui, perhe vietti Pitiskarissa kaikki kesät, veneili ja kalasteli. Ilmeni, että Narjukset olivat kaksikertalaisempia kuin olivat tienneetkään: Kaksikerran keisarina tunnettu Väinö Saario oli Raimo Narjuksen serkku.

Saariot asuivat Myllykylässä keltaisessa talossa, jonka hirret ovat peräisin puretusta vanhasta kirkosta Auran Prunkkalasta. He olivat hienoa väkeä: Anja muistaa, että kun Raimon isä Rudolf haudattiin, Väinö Saario tuli hautajaisiin smokissa. Selma-vaimolla oli yllättäviä pariisilaispukuja.

- Ne puvut taisivat mennä muiden aarteiden seassa roskalavalle, kun Saarion talo myytiin 1970-luvulla, Anja pahoittelee.

Anja hoiti Saarion perheen viimeisen perijän, Sirkan asioita, kun tämä vanhe-

ni. Hänellä on hallussaan paljon Saarioiden papereita ja valokuvia, jotka hän sukututkijana haluaa käydä kunnolla läpi, ennen kuin ne menevät maakuntarkiston suojiin.

Torpassa pieni kahvila

Hauskimpia Pitiskarin vuosista olivat Anjan mielestä kesät 1987 ja 1988, joihin hän piti Jutta-tyttärensä kanssa Rakuunatorpan pientä kahvilaa.

- Se oli alun perin Alitalon emännän yritys. Kun hän 80-luvun lopulla kysyi, ottaisinko minä sen hoitaakseni, suostuin tietenkin! Kahtena kesänä olin siellä emäntänä, myin omia käsitöitäni ja leivoin itse kaiken.

Anjan muistin mukaan suosituimpia kahvileipiä taisivat olla lämpimät munkit ja korvapuustit, ja myös ananaskakku. Niinä kesinä torpan vieraskirjaan kertyi yli 5 500 nimeä.

Ennen kuin torppa myytiin yksityiseksi asunnoksi, sen kahvilaa hoitivat vielä mm. Paolo Battilana sekä myllykyläläiset Irmeli ja Mikko Lehtonen.

Anja Narjus asuu edelleen samassa talossa, jonka Raimo Narjus suunnitteli arkkitehdiksi valmistamisensa kynnyksellä 1957 Puolalanmäen rinteeseen. Yhdessä he ehtivät asua

siinä 54 vuotta. Samassa talossa asuu myös esikoispoika Paunon perhe. Anja toimii paitsi neljän lapsen ja lukuisten lastenlapsien perheen keskushenkilönä myös Lottien perinneyhdistyksen kantavana voimana, ja tietenkin aktiivisena kakskertalaisena. Viime vuosina hän on innostunut myös sukututkimukseen ja kirjoittaa muistoistaan omaelämäkertaa 1930-luvulta alkaen.

Talvisodan leipää

Anjalle yhdistystoiminta on aina ollut konkreettista tekemistä. Hän esittelee siitä yhden kauniisti sellofaaniin käärityn esimerkin.

- Tämä on Talvisodan leipää, neljä euroa paketti. Sen myynnistä Lottaperinneyhdistyksemme saa tulonsa. Muut paketit on jo myyty: pitää ruveta leipomaan!

Leipäpaketti-idean äiti on Kaksikerran Kollin tilalta tunnettu Seija Aantaa, Turun seudun lottaperinneyhdistyksen kunnia-



Talvisodan leipä, kuvannut Ritva Nummiö.



Kuva: Ritva Nummiö.

puheenjohtaja ja Anjan kanssalleipoja. Ohuet leipäset on leivottu talvisodan aineksesta, ruisjauhosta, suolasta ja vedestä. Ne leikataan neliskulmaisiksi, koska ne lastattiin rintamalle meneviin junanvaunuihin nelikulmaisissa laatikoissa, eikä väliin kannattanut jättää hukkatilaa.

Leipominen ja ruoanlaitto ovat Anjan omimpia lajeja, ainakin lastenlasten mielestä. Nuorimmainen lapsenlapsi, joka on parhaillaan vaihto-oppilaana Uudessa Seelannissa, kokosi ennen lähtöään Anjan parhaista resepteistä kauniin Mummon keittokirjan. Sen huipenuksena on Anjan kaalipiirakka:

Kaali suikaloidaan ja freesataan öljyn ja voin seoksessa. Kypsytetään liedellä kattilassa. Lisätään siirappia, 1-2 valkosipulin kynttä, suolaa, pippuria ja kesäsipulia. Valmistetaan voitaikina: voita ja jauhoja kumpaakin 400g, suolaa ja vettä niin että taikinasta tulee sopivan kaulittava. Täyte peitellään tiiviisti taikinan sisään ja paistetaan uunissa 200 asteessa parikymmentä minuuttia.

Puutarhan kuri ja järjestys

Tapahtui pari kesää sitten, että huomasin ikkunasta jonkun hiippaillevan pihallamme. Enkä vain jonkun, vaan useamman tyyppin.

Syöksyin keittiön ovelle hätistämään rosvot tiensä. Viime hetkessä, ennen kuin pelottavaksi aiottu kiljaisu lähti kurkustani, huomasin hiippailijoissa jotakin tuttua.

Tuohan on Arno Kasvi! Ja Martinrantaseuran Jouni Liuke! Tuomarikumppanini pihakilpailusta tarkastelemassa minun suoraan sanoen siistimätöntä perennapenkkiäni. Juuri kun olin onnitellut itseäni, että virallinen jääviys suojelee tätä pihaa korkeilta arvostelijoilta.

Vedin takin ylleni ja järjestelin naamaleni ystävällisemmän ilmeen.

- Tämä on nyt vähän pahuuden vallassa; on ollut kiireitä, selittelin viittoen puutarhaan päin.

- Niinpä näkyy, Kasvi myötäili.

Hymyni loiveni hiukan. Olisi se voinut olla vähän kohtelias...

Kiertelin pihaa herrojen mukana ja kuuntelin kommentteja leikkaamattomista pensaista ja villiintyvistä omenapuista. Pakko myöntää, että oikeassa olivat.

Kierros oli muutenkin opettavainen. Oman pihan pieniin (tai isompiin) puuteisiin tottuu liian helposti. Ulkopuolinen, varsinkin puutarhanhoitoa osaava, näkee sen kummallisuudet yhdellä silmäyksellä.

Nämä herrat esittivät kommenttiansa höysteeksi myös ideoita ja ehdotuksia. Ihan pyytämättä.

Minulle valkeni, että olin vähitellen hukannut puutarhasta kurin ja järjestyksen. Olin niin ihastuksissani rehevästä kasvusta, että annoin isompien kasvien rehottaa mielensä mukaan. Sen seurauksena taustaksi aikoinaan istutetut marjakuuset peittivät sisäänsä lumipalloheiden ja uhkasivat varjostavan mörön lailla alppiruusujen elintilaa. Syyshortensian, atsalean ja rakkaan Ville de Lyon-kärhöni ne olivat nielaisseet kokonaan.

Omenapuiden oksat taas leventelivät nurmikon yllä niin pitkinä ja matalina,

että ruohonleikkuu oli niiden liepeillä jo henkeä tai ainakin näköä uhkaava yritys.

Perennayhdyskuntaa hallitsivat elinvoimaisesti lisääntyvät syysleimut ja jaloangervot. Muut kituivat kalpoisina yrtteinä niiden katveessa.

Mutta ei enää! Tästä lähtien pihan kasvu pidetään kurissa. Puiden oksia on talvella ankarasti karsittu ja lyhennetty ja marjakuusia parturoitu surutta. Parturoidaan jatkossakin, kun tarvetta näkyy. Perennapenkeistä kaivan liian reeteesti elintilaa vallanneilta rönsyt pois. Nyt sinne mahtuu jo uusiakin tulokkaita: haluan ainakin punahattuja ja punatähkiä perhosia keräämään, loistosalviaa sinisyyttä hehkumaan ja pari kärhörtornia sekaan.

Ja vielä yksi on tulossa.

- Tähän sinä istutat sen magnolian, sanoi Arno Kasvi ja osoitti oikean kohdan terassin viereltä.



Magnolia. Kuva: pixabay.com.

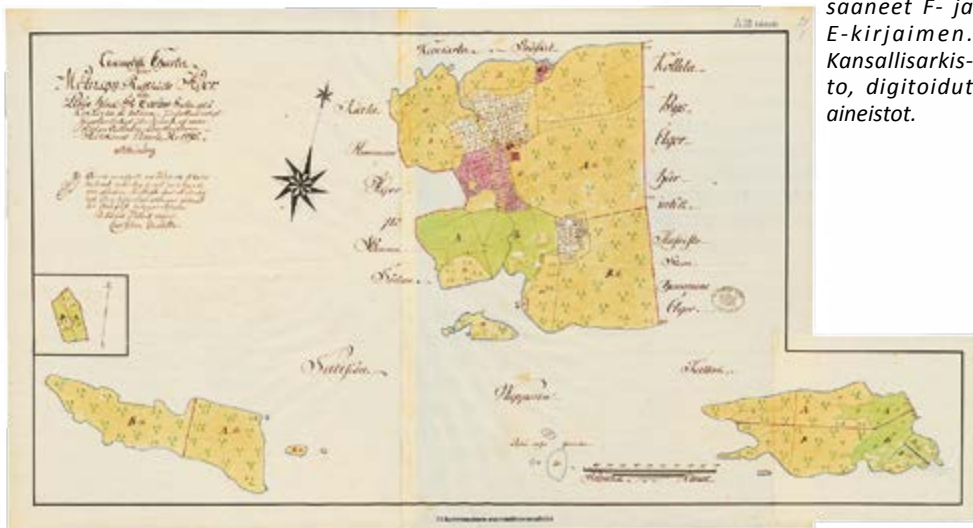
Myllykylän vaiheita

Myllykylä mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran vuonna 1437, jolloin talon isäntä Juha Mylläri (Jonis Mölner) toimi Kaarinan lautamiehenä. Uuden ajan alussa (1540) kylässä oli kolme talonpoikaista verotaloa. Näistä kaksi yhdistettiin 1500-luvun puolivälissä, jolloin ne siirtyivät kaupan myötä turkulaiselle porvarille Heikki Myllärielle, jonka nimestä päätellen on arveltu olleen kotoisin Myllykylästä. Heikki Mylläri myi suuren talonsa vuonna 1580 turkulaiselle raati-

miehelle Mikko Krankalle, joka muutama vuoden päästä hankki omistukseensa myös kylän pienemmän talon. Yksinäistaloksi näin muuttuneelle Myllykylälle myönnettiin vuonna 1600 verovapaus. Ruotujakolaitoksen toimeenpanon yhteydessä siitä tuli ratsutila, joka sai apu- eli augmenttitilakseen Raustvuoren. Rakuuna sai asuttavakseen torpan peltotilkkuneen.

Myllykylän säätyläisrustholli jaettiin 1700-luvun puolivälissä toteutetun iso-

Myllykylän vuonna 1795 laaditussa kartassa Södergård eli nykyinen Alitalo on kirjain A ja sen pellot sekä niityt on merkitty numerolla 2. Norrgård eli Ylitalo on B/1. Rakuunantorpan pellot ja niityt ovat saaneet F- ja E-kirjaimen. Kansallisarkisto, digitoidut aineistot.



jaon yhteydessä kahteen osaan. Rustholin toisen puolikkaan sai raatimies ja Tukholman hallioikeuden (Hall Råts Präses) jäsen Matias Sveder ja toisen leskirouva Christina Elisabet Lissman.

Isojakoa jatkettiin vuonna 1795, jolloin talojen aiemmassa jaossa yhteiseksi jääneet niityt ja metsät jaettiin nimillä Södergård (A) ja Norrgård (B) karttaan ja asiakirjoihin merkittyjen rustutilojen kesken. Kylän maat levittäytyivät Keerlän ja Kullelan välissä järveltä merelle. Talouskeskukset sijaitsivat vierekkäin tien itäpuolella, miespihat Housuvuoren länsirinteessä paikalla, joka nykyisin kuuluu Ylitalolle ja Keskitalolle, ja karjapihat niiden pohjoispuolella. Pohjoistalon omisti rustitilallinen Eric Michelsson ja Etelätalon paraislainen Johan Johansson. Talojen pellot oli järjestetty jo aiemmin selkeiksi kokonaisuuksiksi; Etelätalon pääasiassa kylän itä- ja eteläosaan ja Pohjoistalon kylän pohjoisosaan. Rakuunantorppa oli yhteismaalla. Jako koski myös aiemmin yhteisnautinnassa olleita saaria. Laiduntamiseen käytetty Isoholma (nyk. Niittusaari) ja metsää kasvanut Lautarholma (Latosaari) jaettiin molempien talojen kesken. Peteskarin (myöh. Pohjakari, nyk. Pitiskari) laidunsaaren sai Etelätalo.

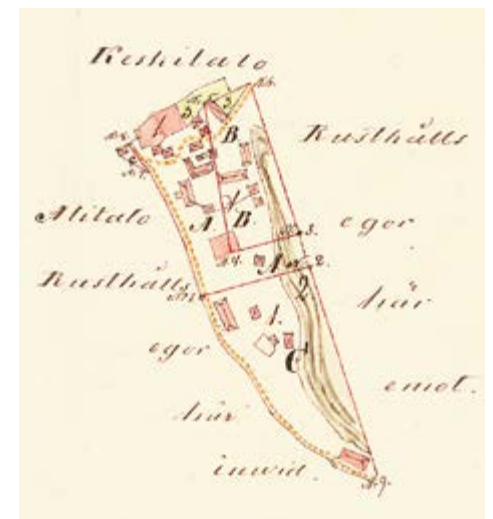
Talojen ositus jatkui 1800-luvulla: Pohjoistalo jaettiin vuonna 1810 kahtia – Ylitaloon ja Keskitaloon – ja vuonna 1835 Keskitalolle lohkottiin vielä puolet Etelätalosta.

Vuonna 1848 jaettiin kylätontti talojen kesken. Tällöin laaditusta kartasta, joko-

asiakirjoista, joihin Etelätalo on merkitty nimellä Alitalo, ilmenee, että Alitalon vanha kylätontti oli jäänyt Keskitalolle ja Alitalo rakentanut talonsa kylätontin eteläosaan paikalle, joka vuonna 1795 laadittuun karttaan oli merkitty autiomaaksi. Tiloista suurin oli Keskitalo, joka käsitti puolet vanhasta rusthollista myllyineen. Sen omisti Johan Michel Andersson, Ylitalon (¼ manttaalia) omisti Henrik Johan Lindholm ja niin ikään neljännesmanttaalin suuruisen Alistalon Paraisten Lielahden kylän Länsitalon omistaja Carl Henriksson.

Myllykylän tiluksia sortteerattiin jälleen vuonna 1893, jolloin siellä toteutettiin isojaon täydennysjako. Keskitalon (joka muodostui Södergård-Keskitalosta

Myllykylän kylätontin jakokartta vuodelta 1848. A=Keskitalo, B=Ylitalo ja C= Alitalo. Alitalon rakennukset olivat karttaselityksen mukaan uusia eikä niistä aiheutunut järjestelytarvetta, mutta muista kyllä. Kansallisarkisto, digitoidut aineistot.





Myllykylä 1920-30-luvulla. Etualalla lohkotuista luonnonkivistä vuonna 1851 rakennettu paperitehdas, jonka kyljessä on Jansenin saha. Takana vasemmalla Ylitalon päärakennus ja sen edessä Keskitalon talousrakennuksia. Vaalea asuinrakennus keskellä kuuluu Keskitalolle ja reunimmaisena oikealla oleva Alitalolle. Kuva Turun museokeskus (TMK) / Kaks kertaseura.

ja Norrgård-Keskitalosta) omisti tuolloin kirkkoväärti ja mylläri Kaarle Rönqvist, jolle Keskitalo oli siirtynyt vaimon, Johanna Beata Rönqvistin kasvattivanhemmiltaan Carl Johan Johanssonilta ja Anna Gustava Juhontyttäreltä saamana perintönä. Vuonna 1898 Rönqvist myi pääosan Keskitalosta Jaakko Suomiselle ja piti itsellään osan, joka nimettiin Vähätaloksi. Södergård-Alitalon omisti 1800-luvun lopulla Kaarlo Kustaanpoika ja Norrgård-Ylitalon Kustaa Heikinpoika Ylitalo.

Myllykylän läpi järveltä mereen virtaavan puron valjastaminen jo varhain hyötykäyttöön antoi nimen kylälle ja loi edellytykset kylän omintakeiselle kehitykselle. Ensimmäinen maininta itse myllystä on vuodelta 1461. Maksua vastaan Myllykylän mylly jauhoi saarelaisen viljat aina 1600-luvun lopulle, jolloin

ratsutila myllyineen joutui turkulaisen asessorin Johan Roskampin omistukseen. Roskamp otti jauhaakseen myös turkulaisten viljoja, eikä sen kapasiteetti tahtonut enää riittää kaks kertalaisille. Saarelaiset ratkaisivat ongelman pystyttämällä kyliin omat tuulimyllyt.

Viljan jauhaminen vesimyllyssä katkesi tilapäisesti 1820-luvun alussa. Tällöin kirjanpainaja J. C. Frencckellin leski Margareta Frencckell vuokrasi sen Myllykylän rusthollilta 50 vuodeksi ja uudisti sen paperitehtaaksi. Frencckellin aiemmin Auran Järvenojalla toimineen paperipruukin koneet ja laitteet siirrettiin Kaks kertaan vanhan vesimyllyn ympärille rakennettuun kolmikerroksiseen puiseen tehdasrakennukseen. Aurasta siirrettiin myös samaan aikaan purettu Prunkkalan kappeli, josta rakennettiin asunto tehtaan paperimestarille.

Pitäisikö olla kuitenkin " valmistettuun lumpupaperiin "

Paperitehtaan alakerrassa oli kaksi konehuonetta, yläkerroksia käytettiin paperien kuivattamiseen. Kaks kertassa 1820- ja 1830-luvuilla valmistetun lumpupaperiin, jonka tunnistaa vesileimoista MB ja JCF & S, painettiin Frencckellin Turussa ja Helsingissä sijainneissa kirjapainoissa mm. akateemisia opinnäytteitä. 1840-luvulla tehtaassa siirryttiin valmistamaan makulatuuri-, kartuusi- ja vuorauspaperia. Paperitehdas oli käytössä ainoastaan kesäkaudella. Siellä työskenteli mestarin lisäksi seitsemän vakituista työmiestä, jotka siirtyivät talveksi töihin Turkuun Frencckellin kirjapainoon. Perheet jäivät Kaks kertaan kasvattaen kylän asukasmäärää tuntuvasti.

Frencckellin paperitehdas siirtyi vuonna 1849 turkulaisille liikemiehille, joihin kuuluivat mm. kirjapainonomistaja J. W. Lilja sekä kauppiat Kingelin ja Wikeström, mutta he eivät saaneet tuotantoa uudistuksista huolimatta kannattamaan.

Myllyä, sahuri ja puuseppä Artturi Jansen autonsa rappusilla. Lavaan nojaa Eino Luolamaa. Kuva TMK/ Kaks kertaseura.



Uudessa, vuonna 1851 harmaakivistä rakennetussa tehdasrakennuksessa valmistettiin paperia ainoastaan vuosina 1852–1854. Virallisesti tehtaan tarina päättyi vuonna 1874, minkä jälkeen sen rakennuksista tuli paikallisen väestön asuntoja. Kivirakennuksen alakerros palasi alkuperäiseen käyttöönsä ja siellä alettiin jauhaa taas viljaa.

Seuraava iso harppaus myllyn vaiheissa otettiin vuonna 1919, jolloin perustettiin Kaks kertan Mylly ja Sähkö Oy. Sähköntuotanto jatkui ilmeisesti 1960-luvulle asti, vaikka sitä ei koskaan saatu kunnolla toimimaan. Vuonna 1925 sähköosakeyhtiö myi myllyn pertteliläiselle mylläri Artturi Jansenille ja vuonna 1928 se luovutti omaisuutensa ja sähköntuotannon Turun Sähkölaitokselle. Jansen rakensi myllyn yhteyteen sahan ja puusepänverstaan. Sesonkikaudella Jansen jauhoi viljaa ja muulloin sahasi apumiehen avustuksella lankkuja ja lau-



Väinö Saarion lipputankoa pystytetään Vähätalon pihalle vuonna 1930. Narusta vetämässä Ylitalon emäntä Eeva Pajunen (o.s. Vuorinen). Taustalla näkyy Vähätalon vuonna 1925 rakennettu navetta. Kuva TMK/Kaks kertaseura.

toja sekä valmisti monenlaisia tuotteita, kuten huonekaluja, ikkunanpokia ja ovia. Jansenin tekemiksi tiedetään ainakin vuonna 1942 Brinkhallin kartanoon tehdyt kolme oviparia sekä Kaksikerran kunnan tilaama lipputangon nuppi. 1950-luvun puolivälissä Jansen otti hoidettavakseen myös Turun Seudun Kalavesienhoitoyhdistyksen hautomon, joka sijoitettiin myllyn kyljessä olleeseen vajaan.

Edellä kuvatuissa maanjaoissa Myllykylän myllyalue oli jäänyt Keskitalon ja sittemmin Vähätalon yhteyteen. Vuonna 1930 sille lohkottiin oma tontti, jonka Artturi Jansen osti Vähätalon isäntäparilta Väinö William ja Selma Johanna Saariolta. Kaksikerran keisarina tunnettu Saario oli tuolloin myös Mylly- ja Sähkö-

osakeyhtiön toimeenpaneva johtaja. Keskitalon omisti 1900-luvun alkupuoliskolla Artturi Aarnio ja Ylitalon maanviljelijä Kustaa Vuorinen.

Myllytoimi päättyi lopullisesti 1960-luvun alussa, jolloin Varsinais-Suomen Kalastajaliitto osti myllyn Jansenilta ja sijoitti siihen kalataloutta tutkivan koeaseman. Kalanviljelylaitoksen toiminta jäi kuitenkin lyhytaikaiseksi ja se lopetettiin osana Kaksikerranjärven vesihuoltoa. Vuonna 1969 kalastajaliitto myi myllyn Pentti Lahdelle, joka sijoitti siihen kosmetiikkatehtaan. Tuotanto tapahtui myllyn alakerroksessa ja kaksi ylintä kerrosta saneerattiin työntekijöiden asunnoiksi. Työntekijöitä siellä oli enimmillään kahdeksan. Kosmetiikkatehtaan,



Rakuunantorppa 1900-luvun vaihteessa. Kuva TMK/Kaks kertaseura.

jossa valmistettiin mm. shampoita ja ihonhoitotuotteita EGINE- ja DOSART-tuotemerkeillä, toiminta loppui vuonna 1973, jonka jälkeen myös pohjakerros muutettiin asuinkäyttöön. Nykyisin vanhassa myllyssä toimii yksityinen perhe-koti.

Nykyisin Myllykylän maat halkaisee 1930-luvulla autoliikenteelle kelvollisek-

si rakennettu Vapparantie. Kylätontti on säilyttänyt vanhan ryhmäkyläluonteen, joskin osa talousrakennuksista on purettu. Rakuunantorppa on yhä edelleen vanhalla paikallaan, samoin moneen kertaan uudistettu myllyrakennus. Suurin muutos kylässä on tapahtunut merenpuoleisilla saarilla, joiden rantoja nykyisin kansoittavat viereen rakennetut kesäasunnot.

Myllykylän merenpuoleinen yhteisranta venevajoineen 1900-luvun alussa. Kuva TMK/Kaks kertaseura.



Kyläyhdistyksestä potkua yhteisöllisyyteen

kokemuksia Myllykylästä

Kaksikerran Myllykylä sijaitsee Kaksikerran saaren eteläreunalla Kaksikerranjärven ja Vapparin välissä.

Kylän ydinosa sijoittuu Vapparintiestä lähtevän Myllykyläntien varteen. Myllykylän historiaa on valotettu laajasti edellä olevassa tutkija Kaarin Kurrin artikkelissa. Kylän talojen ja asukkaiden määrä on vaihdellut vuosisatojen aikana paljon. Nyt ympärivuotisia ”savuja” kylätien varrella on 11 kpl, lisäksi kylätien välittömässä vaikutuspiirissä ja järven rannoilla on kesämökkiläisiä kymmenkunta taloutta.

Kyläläisten kesken oli ollut yhteistoimintaa erityisesti tiekunnan ja kalastuskunnan puitteissa, mutta kun tarvetta laajempaan yhteistyöhön alkoi ilmetä v. 2007, kokoonnuttiin pohtimaan asiaa ja sen seurauksena perustettiin Kaksikerran Myllykylän kyläyhdistys ry. Kyläyhdistyksen tavoitteena ja tarkoituksena on

”edistää kylän asukkaiden yhteistyötä, vaalia kylän kulttuuriperintöä ja edistää

kyläkulttuurin kehittymistä ja asukkaiden viihtyvyyttä.”

Jäsenyyttä ei ole tarkasti rajattu, mutta lähinnä se on tarkoitettu Myllykyläntien vaikutuspiirissä oleville asukkaille.

Toiminta alkoi innostuneesti ja on edelleen jatkunut suhteellisen vilkkaana. Tärkeimpiä asioita ovat vuosittainen kesäjuhla, talkoot, uimaran kunnostaminen ja luontopolun rakentaminen ja näiden kunnossapito. Yhdistys on varsin hyvin toteuttanut asettamia tavoitteita ja lisännyt kyläläisten yhteenkuuluvaisuuden tunnetta. Yhdistyksen pieni koko on helpottanut toiminnan organisoinnista, mutta aiheuttaa sen, että samat henkilöt ovat jatkuvasti vastuussa tehtävistä – mutta näinhän se näyttää olevan suurissakin vapaaehtoisorganisaatioissa.

Kesäjuhla, joka on samalla ollut myös kyläyhdistyksen vuosikokous,

on järjestetty vuoron perään eri talojen pihapiirissä. Ohjelmassa on ollut lähinnä vapaamuotoista yhdessäoloa, grillaamista ja pelejä aikuisten ja lasten kanssa.

Aloitettuaan toimintansa kyläyhdistys sai käyttöoikeuden Ritva ja Reino Hurrin omistamaan kylän perinteiseen uimapaikkaan ja on rakentanut siihen uimalaiturin, kunnostanut rannan ja hankkinut rantaan kalusteet ja veneen kyläläisten käyttöön. Joka kevät järjestetään talkoot rannan ja laiturin kunnostamiseksi.

Järven ja meren lisäksi kylän tärkeä luonnonelementti on Myllypuro ja sen rannat. Maanomistajien ja osakaskunnan suostumuksella yhdistys on raivannut ja rakentanut puron varteen n. 0,7 km pituisen polun – luontopolun – joka kulkee Myllyltä merenrantaan asti. Yhdistys on myös pyrkinyt vaikuttamaan kylän arvokkaan kulttuuriympäristön ja vanhan rakennuskannan säilymiseen, mutta

omat resurssit eivät ainakaan tähän mennessä ole riittäneet suuriin konkreettisiin toimenpiteisiin.

Alkuvuosina, kun talvet olivat vielä jonkinmoisia ja kylän lapset sopivassa iässä, järjestettiin kylän pelloilla tai järven jäällä hiihtokilpailut. Nyt on sillä saralla ollut hiljaisempaa. Yhdistys on toisaalta äskettäin päättänyt ryhtyä tukemaan jäsenten kulttuurierintoja, mm. yhteiset teatterikäynnit Kaksikerran Nuorisoseuran esityksissä ovat olleet suosittuja.

Varsinainen yhdistystoiminta ei kovin suuria kuluja aiheuta, mutta juhlien ja talkoiden tarjoilun ja tarvikkeiden rahoittamiseksi kerätään pieni vuotuinen jäsenmaksu. Merkittävä tulolähde on Ilmateen laitokselle tehtävä jäätarkkailu, josta saatava korvaus kanavoidaan kyläyhdistykselle, avustukseksi tulevien projektien kattamisessa. Ja niitä projektejahan aktiivisessa yhteisössä riittää...



Kyläyhdistyksen kunnostama uimapaikka. Kuva: Ritva Nummiora.

Niittysaaren ja Latosaaren monet nimet

Nykyiset Niittysaari ja Latosaari tunnettiin aikaisemmin täysin toisilla nimillä.

Niittysaari on keskiajalla tunnettu Ohensaarena. Myllykylän Ohensaari esiintyy asiakirjoissa jo 1560-luvulla, jolloin se ilmeisesti kultiin niityksi. Ohensaari-nimi on saattanut liittyä karhunpalvontaan. Se on saattanut yhdessä viereisen, myös Pyhävähana ja Uhrisaarena tunnetun Bevallin

kanssa aikanaan merkitä pyhänä ja vaarallisena pidetyn asumattoman alueen rajaa. Peevalinkarit tunnetaan isojakokartassa vuonna 1795 nimellä Pyhä vaha grunden.

Niittysaari oli vuoden 1795 kartassa nimeltään Storholmen, joka vuoden 1893 uusjakokartassa oli suomennettu Isosaari. Toisessa 1800-luvun lopussa tehdyssä koko Turun ympäristöä koskevassa kartassa saari on taas nimeltään



Lilläng, kuvannut Johanna Viitaharju, Turun museokeskus

Möllbyholm. Vasta vuoden 1907 kartassa saari on nimetty Niittysaareksi.

Saarella oli Myllykylän molemmilla taloilla omat niittynsä. Rakentaminen kesämökkikäyttöön alkoi 1900-luvun alussa, varhaisin lienee saaren pohjoisrannassa oleva kauppias Lindströmin vuonna 1916 rakentama Lilläng. Saarella on nykyisin 38 kesämökkipalstaa, joiden rakennukset on rakennettu pääosin 1930-luvun ja 1970-luvun välisenä aikana. Ennen mökkien rakentamista saari oli veneilijöiden keskuudessa suosittu retkeilykohde.

Latosaari puolestaan tunnettiin vuonna 1795 nimellä Lautarholm ja vuonna 1893 se oli suomennettu nimeksi Lau-

tarsaari. Tuossa jo aiemmin mainitussa Turun ympäristön kartassa saaresta käytetään nimeä Leilalaholm. Kaksikertalaisten puheissa saari on kulkenut myös nimellä Loittali. Jossain vaiheessa nimi on lopulta kääntynyt muotoon Latosaari.

Saaren keskelle rakennettiin 1927 kalastajatilän asuinrakennus. Sotien jälkeisen tilalla oli perimätiedon mukaan salakapakka, jonne väkeä tuli kauempain. Myöhemmin, 1950-luvulla tila oli puutarhatila, jossa oli 125 mustaviinimarjapensasta ja jossa viljeltiin myös perunaa, lanttua ja kukkakaalia. Tuotteet myytiin kaupunkiin. Saaren lohkominen kesämökkipalstoiksi alkoi 1940-luvulla ja pääosa saaren 24 kesämökistä on rakennettu 1940–60-lukujen välisenä aikana.





Tässä olen Minä, BB
(melkein kuin se kuuluisa
ranskatar, eikö?)

”Se tavallinen päivä Myllykylän raitilla”

Buna Beardin kokemukset kirjasi Ritva Nummiora

”Vai niin (huokaus), näyttää olevan hidas aamulähtö taas tänään. Vähän liioittelua kyllä minusta tuo kolmas (!) Starbucksin kahvimukillinen ennen kuin pääsee taluttajani liikkeelle. Siellä entisessä kotimaassani Afrikan Etiopiassa kahvia osattiin juoda sentään sivistyneesti. Kolme tuntia meni juhlalliseen seremoniaan papujen paahtamisineen ja yksi fingerporillinen riitti sitä mustaa herkkulentä sitten jokaiselle vieraalle.

No, täällä pimeässä kylmässä uudessa kotimaassa alkaa sentään olla muuten aika mukavat oltavat, kyllä kannatti suostua siihen kaameaan 14 tunnin nälässä pitoon sen peltiotuksen mahassa. Tällaiselle kadulle syntyneelle (vahingossa tietysti, hyvät sukujuuret ja geenit on, selvittivät ne minut häkkiin laittaneet ja jonkun DNA:n teettäneet) oli kyllä pikkuisen sopeutumista tämän uuden kotikylän ja sen ns. pääkadun elämään. Kutsu-

vat sitä raitiksi. Toisaalta, enpä minä juuri ensi alkuun päässyt paljon mihinkään tutustumaankaan, kun oli aina vain yö ja märkää.

Sitten tuli jotain valkoista maahan, näytti ihan injera- jauhoilta, niiltä mistä Etetu teki entiselle taluttajalleni leipää joka päivä siellä entisessä kodissani. Tästä jauhosta ei kyllä tullut yhtään kylläiseksi, kokeilin. Mutta hikoilemaan jouduin, kun uusi taluttajani intti, että sinne jauhoihin mentäessä piti pukea takki päälle. Takki! Mikä se semmoinen on? Minullahan oli jo takki, kaunis ja kiiltävä. Olen kuitenkin perusystävällinen tyyppi, joten suostuin tähän kokeiluun.

Olipa hyvä päätös, siitä alkoi vauhdikas uusi elämäni tällä kylänraitilla! Siinä jauhossa pystyi kummasti liukumaan, eteen ja taakse, ja kaivamaan kuoppia kuonolla ilman että meni

hiekkaa suuhun kuten Addiksessa kaivaessa. Onneksi kylätien hoitajaisännät, Jukka ja Ilmari, eivät tuoneet turhaa santaa sille jauholle. Sitten taluttajani haki jostain piilosta sellaisen liukutuolin ja sen kanssa me liu’uttiin kilpaa kylänraitia eestaas ihan sinne järvelle asti, jossa ei jostain syystä ollutkaan enää vettä. Sinne oli laitettu suuri peili ja sen päällä voi hyppiä eikä se mennyt rikki.

Voi onnea! Nyt sain näyttää kaikki agilitytaitoni (hieno oppimani nimi juoksemiselle, olen sentään kunnan lammasvahtirotua). Juoksin kuulemma 50 km tuntivauhtia, siinä olisi ollut lampailta tekemistä. Niitä ei tosin näkynyt missään. Mutta naapurista Kaerlan kylästä juoksi kanssani kerran *Sissi* ja sekin oli hurjaa menoa. Jäivät taluttajat pikkupisteiksi kauas taakse.

Parasta tässä valoisassa jauhoajassa oli kuitenkin, että aloin tutustua tämän uuden kyläni muihin asukkeihin paremmin. Ja nyt, kun se pimeä, märkänä jatkuva yö on tainnut kokonaan mennä piiloon, tahti on vaan kiihtynyt. Tässä meidän kotiportin ohi mm. hölkkää joka päivä Maire, josta tykkään kovasti ja jonka joskus annan hoitaa minua, kun taluttajallani on muuta touhua. Joskus Mairella on mukanaan *Topi*, joka vierailee kylällä ja jonka kanssa tulen hyvin juttuun, vaikka se tuntuukin tykkävään enemmän keppien perässä juoksemisesta kuin minun seurastani. Porttimme

ohi lenkkeilee myös usein *Jasu* taluttajansa Tiinan kanssa, tulevat tuolta Myllykylän Vapparin puolelta. Tullaan hyvin juttuun. Taluttajat tuntuivat parantavan maailmaa myös aikalailta siinä taustalla. Ja sellaista samanlaista aidan yli parannusta tekevät usein taluttajani ja naapuritalon emäntä, jonka pihaa suostun aina välillä myös vahtimaan. Hyviä naapureita kun ovat.

Maailmanparannusseuraa taluttajani saa kylätien varrella monella portilla, huomaan, tarinanväentäjiä kun ovat kaikki täällä. Onneksi minulla on niitä omia kavereita, joiden kanssa puuhastella siinä sivussa. Siellä järvenrannalla keisarin talon mah-tavan kuusiaidan takana piileskelee usein *Hani* (tai onkohan se tyylikkäästi *Honey*?). Tullaan hyvin juttuun. *Hanin* taluttajat Mikko ja Irmeli puuhastelevat aina jotain tärkeää, jota on kiva pysähtyä katselemaan. Ja siinä uimarannan mutkassa moikkaan aina Ritvaa ja Reinoä kasvimaalaa, jos siellä ovat, ja porttivahtina rannalla usein istuskelevaa Rippeä. Ovat kaikki tosi pitkään asuneet tällä kylällä ja tietävät kaiken.

Tästä kylänraitilta pääsee mukavasti vielä tuolle puron varren luontopuolelle, jonka Osmo on raivannut. Tykkään kovasti. Sorsia on kiva ihmetellä siinä nyt kun se yö loppui, ravut sen sijaan ovat piilossa niiden patojen kivien alla, kuulemma. Osmo, Antti ja Samu tekivät myös hienoja

Pöytäkirjoista saksittua

Kakskertaseura ry, lisäys historiikkiin

puunrunkoistuiimia puron varteen, missä taluttajan kanssa usein levähdetään veden solinaa kuunnellen (tai hän kuuntelee, minä olen vaan mieliksi). Aika usein mennään myös metsälentäille ja siinä matkalla moikkaan hyvää kaveriani Eskoa, joka myös on aina kiireinen joko puunhakkuussa tai korjailemassa kylän vanhinta taloaan, sitä rustholliä.

Iltapäivisin sitten joudun vahtimaan portillani koulusta palaavien lasten menoa ja postiauton tuloa. Ja sitten se päivänsä muu-

alla viettävä väki palailee, sitäkin pitää tarkkailla, yleensä kyllä ikkunasta tuoltani, kun olen juuri herännyt päikkäreiltä. Päikkäreillä näen unta yleensä omista retkistäni ja suunnittelen uusia. Parhaat kaverini *Bella* ja *Muta* asuvat naapurikylässä Penilässä ja meidän yhteiset talvipiknikit siellä järven peilillä olivat tosi kivoja. Saatiin keksejäkin.

Oikeastaan, en taida enää kaivata vanhoja Afrikan kavereita, Askoa, Chiliä ja Konjia niin kauheasti. On tullut näitä uusia. Ruff ruff .”

Satunnainen vieraileva taluttaja ihailee kanssani Myllypuron padon kuohuja kyläraitin varrella, kuvaajana Ritva Nummiora.



Kuten edellisessä 2X-lehdessä kirjoitin, Kakskerran tiilenvalmistuspaikekojen kartoituksen yhteydessä löytyivät myös Kakskerran huvilanomistajain yhdistyksen vanhat pöytäkirjat. Olin etsiskellyt niitä erityisesti Kakskertaseuran 50-vuotishistoriikkia laatiessani, mutta jouduin tuolloin – ja jälleen 60-vuotismerkkipäivän julkaisua täydentäessäni – tyytymään muihin tietolähteisiin. Kadonneiksi luullut pöytäkirjat olivat kuitenkin olleet vuosikymmeniä visusti turvassa huvilanomistajain yhdistyksen sihteerinä toimineen palopäällikkö Ilmari Juvakosken perikunnan hallussa.

Nyt en kuitenkaan odota seuraavaa, kenties vuonna 2030 kirjoitettavaa 75-vuotishistoriikkia, vaan on aika täydentää kertomusta yhdistyksen 20 ensimmäisen toimivuoden ajalta.

Kuten nimikin kertoo, yhdistyksen perustamisen takana olivat henkilöt, joilla oli huvila Kakskerrassa. He tarvitsivat edunvalvontaorganisaatiota, jota myös kuunneltaisiin. Turkulaiset huvilanomistajat olivat varakkaita autoilijoita, joita teiden kurja kunto korkeista tienhoitomaksuista huolimatta eritoten hiersi.

Huonoin tilanne oli Kakskerran tiellä, jonka kirkolta Hylkilahteen järven eteläpuolitse kiertävä tieosuus oli yksityistie. Yhdistyksen perustamista valmistelevalta kokous pidettiin toukokuun 26. päivänä vuonna 1953 Lehtisen kahvilassa Turussa. Kokoukseen, josta oli tiedotettu ”vain mies miehelle”, oli saapunut seitsemän henkilöä: kouluneuvos Otto Viitanen, johtaja Väinö Jaakkola, kansakoulunopettaja Kalle Leskelä, osastonhoitaja Antti Silvola, oikeusneuvosmies Arvid Schrey, vaatturi Vihtori Salonen ja kauppias Rufus Lönkä. Pöytäkirjan mukaan ”hankkeessa olevan yhdistyksen tarkoituksena oli huvilanomistajain osuudelta avustaa Kakskerran kunnan yhteisten asiain hoitoa eritoten kylätien T.II n:o 865 osuudelta”. Päätös yhdistyksen perustamisesta syntyi yksimielisesti. Väliaikaiseen toimikuntaan, jonka tärkeimmäksi tehtäväksi muodostui jäsenhankinta ja sääntöjen valmistelu, nimettiin Viitanen, Lönkä ja Schrey, jotka oikeutettiin täydentämään toimikuntaa sopivaksi katsomillaan henkilöillä.

Joulukuussa 1953 väliaikaiseen toimikuntaan kutsuttiin lisää jäseniä, teknikko Jorma Pitkänen ja kiinteistövälittäjä Viljam Perilä. Toimikunta laati Kakskerrassa

huvilan omistaville turkulaisille suunnatun kirjelmän, jossa esiteltiin yhdistyksen toiminta-ajatusta. Keskeisiksi ongelmiksi, joihin yhdistyksen katsottiin voivan vaikuttaa, mainittiin huvilanomistajia rasi-tettavat erilaiset maksut (kunnan ja kirkon verot, tie- ja puhelinmaksut), joista etenkin tien kunnossapitokustannukset koettiin kohtuuttoman suuriksi. Esitettä ja jäsenhankintalistoja monistettiin kahdeksan kappaletta, jotka jaettiin eri henkilöille. Ilmeisesti tie- ja veroasiat eivät kiinnostaneet tai huvilanomistajia oli vaikea tavoittaa "lista kourassa", sillä vuoden 1954 aikana saatiin kokoon ainoastaan 12 jäsentä.

Toimikunta ei kuitenkaan antanut periksi. Vuoden 1955 alussa se kutsui lisäjäsenikseen konttoripäällikkö Alpo Sipilän ja palopäällikkö Ilmari Juvakosken. Sääntöehdotus oli valmiina ja jäsenmääräkin oli kasvanut kertaheitolla 83:een puheenjohtaja Otto Viitaseen tartuttua puheli-meen. Melkoinen suoritus, sillä huviloita saarten rannoilla oli tuolloin noin 700. Yhdistyksen ensimmäinen vuosikokous, joka teki myös virallisen päätöksen Kaks-kerran huvilanomistajain yhdistyksen perustamisesta, pidettiin Turussa Vähä-väkisten salissa 16.3.1955. Paikalla oli reilu kolmannes jäseniksi ilmoittautuneista eli 34 henkilöä. Kokous hyväksyi yhdistykselle säännöt, päätti yhdistyksen rekisteröimisestä sekä valitsi ensimmäisen johtokunnan. Johtokunnan jäsenet valittiin eri puolilta Kaks-kertaa: puheenjohtajaksi Otto Viitanen, varapuheenjohtajaksi Arvid Schrey, jäseniksi Elon Vallasvaara, Veikko Saari ja Ilmari Juvakoski (sihteeri)

sekä varajäseniksi Ilpo Impivaara ja Kauko Tuomola, joka toimi jatkossa rahastonhoitajana. Tuttua tarinaa, jonka pääkohdat on kerrottu jo usein aiemminkin. Tiedossa ovat olleet myös säännöissä asetetut tavoitteet ja virallinen yhdistysrekisteriin merkitseminen, toukokuun 6. päivä vuonna 1955, joka lasketaan Kaks-kertaseuran perustamispäiväksi.

Toiminta pyöri ensimmäisinä vuosina erilaisten maksujen, tie-, lautta- ja liikennekysymysten ympärillä. Se onkin ymmärrettävää, sillä matka Turusta huvilalle taittui yleensä omalla autolla. Tärkein tavoite oli Kaks-kerran kylätien muuttamisen valtionhoitoiseksi maantiekseksi. Asiaa vauhditettiin mm. kutsumalla vuoden 1956 vuosikokoukseen piiri-insinööri Matti Jääskeläinen esittelemään uutta tielakia ja lähettämällä tie- ja vesirakennushallitukselle pitkä kirjelmä Kaks-kerran kylätieasiasta. Mutta pian, etenkin sen jälkeen kun huvilanomistajien tiemaksu- ja saatiin alennettua 20 %, myös muut asiat nousivat keskiöön. (Paikallistieksi järveä kiertävä, 1930-luvun alussa rakennettu yksityistie muutettiin vuonna 1964.)

Johtokunnan ensimmäisiin päätöksiin kuului hakea huvilanomistajien tonteille metsästyskielto "mikäli ei koko Kaks-kerran saarta saada rauhoitetuksi alueeksi ja luonnonpuistoksi". Saarten kauneusarvojen säilyttämiseksi yhdistys kääntyi mm. Aluesuunnittelutoimikunnan puoleen. Arkkitehti Olli Kestilä kutsuttiin puhumaan vuoden 1957 vuosikokoukseen, jossa hän piti esitelmän aiheesta "Kaks-

kerta kesäsaarena". Kestilän esitelmän lopputoteamuksena oli, että "seutusuunnittelun tärkeimpinä tehtävinä on suojella paikkakunnan kauneusarvoja".

Suvikirkko ja "kansankäräjät" vuodesta 1962

Kesäasukkaiden ja vakinaisten asukkaiden lähentymistä ja yhteistyötä viriteltiin kesällä 1958 pidetyssä vuosikokouksessa, johon kutsuttiin puhujaksi Kaks-kerran kunnanesimies K. Airisto. Tämä valmisteli esitelmän, joka käsitteli Kaks-kerran kunnan hallinnollisia oloja ja pitäjän kehitystä, mutta ei päässyt paikalle matkasteen vuoksi. Esitelmän luki kokousväelle emäntä Ella Anttila onnistuen herättämään vilkkaan keskustelun, jonka seurauksena yhdistyksen toiminta sai uuden suunnan: Päätettiin, että seuraavana kesänä järjestetään yhdistyksen jäsenten ja kanta-asukkaiden yhteinen illanvietto "molempien ryhmien lähentämiseksi toisiinsa".

Vierähti kuitenkin neljä vuotta, ennen kuin päätös kantoi tulosta. Heinäkuun 19. päivänä 1962 Myllykylän myllyn ympärille oli saapunut huvilanomistajain yhdistyksen kutsusta parisatapainen vierasjoukko – kuten lehtijuttu asiasta kertoo – pitämään "kansankäräjiä" eräistä yhteisistä asioista ja siinä sivussa tutustumaan toisiinsa ja seurustelemaan. Talousneuvos Väinö Saario piti esityksen Myllykylän vanhan myllyn vaiheista ja vieraat saivat tavata pappi Jansenin, joka tuolloin hoiteli myllyn suojissa kalanhautomoa. "Kan-

sankäräjissä" puitiin ensin tieasioita, joita ei vielä kukaan ollut saatu kuntoon, mutta nyt oli ilmaantunut vakava uhka, joka kosketti kaikkia: Kaks-kerran kirkasvetinen järvi oli alkanut samentua järven länsipään lähistöllä olevan 11 hehtaarin laajuisen suoalueen kuivatuksen seurauksena. Huvila-asukkaat ja järven hyvävetisyydestä kiinnostuneet kantakaks-kertalaiset – etunenässä Väinö Saario – vaativat kuivatuksen keskeyttämistä järven suojelemiseksi.

Ensimmäiset käräjät onnistuivat yli odotusten, joten niistä päätettiin tehdä jokakesäinen tapahtuma. Yhtä suuren suosion oli saavuttanut ensimmäisenä helluntaipäivänä vuonna 1962 pidetty kesäkauden avaava jumalanpalvelus. Myös tästä, myöhemmin suvikirkoksi nimitystä, tapahtumasta päätettiin muodostaa jokakeväinen kantaväestöä ja kesävieraita lujittava traditio.

Huoli järveden samenessa leimasi yhdistyksen seuraavien vuosien toimintaa. Jo vuonna 1962 huvilanomistajain yhdistys teki Turun ja Porin lääninhallitukselle vetoituksen, jotta se ryhtyisi toimenpiteisiin suoveden järveen laskemisen lopettamiseksi.

Huhtikuussa 1963 pidetyssä vuosikokouksessa tartuttiin kalastusasioihin. Puhujaksi kokoukseen kutsuttiin kalastusneuvoja Viljo Arasto, joka piti esitelmän Kaks-kerran kalastuskoeasemasta. Järven suojelukysymykseen palattiin kesällä 1964 Kaks-kerran kunnantalolla pidetyillä kolmansilla käräjillä. Tällöin

nostettiin keskusteluun myös kesäasukaiden oma toiminta, sillä järvessä oli havaittu runsaasti kolibakteereita, joiden epäiltiin olevan peräisin suoraan järveen mm. saunoista ja käymälöistä ohjatuista likavesistä. Suurimmaksi saastuttajaksi nimettiin kuitenkin Turun Maanviljelyspiiriin suonperkaustöiden pumppausvedet. Sitä vastoin maatilojen lantalat todettiin kaikkein vähämerkityksisimmiksi. Käräjien iloisein uutisiin kuului, että jonottaminen Satavan lossille oli päättynyt ja ponttonisilta saatu käyttöön. Yhdistys lähestyi jäseniään kirjeellä, jossa kehoitettiin kaikkia kantamaan vastuunsa järven kunnossa pysymisestä.

Järven saastuminen avasi silmät ympäristökysymyksille, johon luonnonsuojelun ja kalavesien hoidon lisäksi liitettiin ruma rakentaminen. Taustalla lienee ollut vilkastunut rakentaminen, sillä kunnan halpa veroäyri, rauhallinen luonto ja parantuneet liikenneolot houkuttivat kuntaan runsaasti omakotiasukkaita. Brinkhallin kartanolla heinäkuussa 1965 pidetyillä kesäkäräjillä Kaksikerran rakentamisesta esitelmöi arkkitehti Knut von Troil. Käsittelyyn otettiin myös kuntaliitos, jolle oli ilmaantunut vankkaa kannatusta. Aiheesta puhui kunnanvaltuuston puheenjohtaja Otto Liespuu.

Vuoden 1966 käräjät pidettiin Satavan Seurojen talolla aiheena kunnan rakennusjärjestyksen vahvistaminen. Rakennusjärjestyksen sisältöä ja määräyksiä selosti Kaksikerran rakennustarkastaja P. Paavola. Käräjillä pultiin tuttuun tapaan tie- ja kalastusasioita sekä luonnollisesti

Kaksikerran ja Turun liitosasiasta, joka alkoi saada konkreettisia muotoja.

Vuonna 1966 Länsisuomen vesioikeus antoi päätöksen Huvilanomistajain yhdistyksen vuonna 1962 tekemästä virka-apuhakemuksesta, joka koski Kaksikerranjärven pilaantumisen estämistä. Vesioikeus hylkäsi yhdistyksen ”vaatimuksen Pikkujärvensuonojan pengertämiseksi tarpeellisen veden pumppaamisen kieltämisestä Kaksikerranjärveen”. Vesioikeus kuitenkin edellytti, että Pikkujärvensuon pengerryshyönteistö vahvistaa laskuojauomien seinämiä ja pyrkii järjestämään pumppaamisen niin, että siitä aiheutuu Kaksikerranjärvelle mahdollisimman vähän haittaa. Lisäksi yhtiö veloitettiin suorittamaan veden laadun tarkkailua. Vesioikeuden päätös perustui pitkälti siihen, ettei suonkuivatusyhtiötä voitu katsoa ainoaksi syylliseksi järven saastumiseen.

Kansankäräjät, joiden järjestämisestä oli vuosien mittaan muodostunut huvilanomistajain yhdistyksen tärkein toimintamuoto, keräsi vuonna 1967 ennätyslääsön. Asioita oli tällä kertaa ilmeisesti vain yksi: Kaksikerran liittäminen Turkuun. Kirkonmäelle saapui 400 henkilöä kuulemaan Otto Liespuuta, joka selvitteli Kaksikerran liitoksen vaihteita, ja kaupunginjohtaja Leinoa, joka kertoi syistä, jotka pakottivat Turun alueliitoksiin. Kaksikertalaisten mielipiteen ilmaisi agronomi Palmunen: ”Kaksikerran liittämisestä Turkuun ei ole meille mitään hyötyä. Päinvastoin jos liitymme Turkuun Kaksikerran kehitys pysähtyy kokonaan.” (Turun Sanomat 12.8.1967).

Kuntaliitokselle eivät kaksikertalaiset mahtaneet mitään eikä se juurikaan vaikuttanut Kaksikerran huvilanomistajain yhdistyksen toimintaan, joka jatkui entiseen tahtiin. Vuoden 1968 kansankäräjät järjestettiin heinäkuussa Marielundissa. Siellä aihepiiri vaihteli laidasta laitaan: Puheenjohtaja Y. E. Hakala esitteli yhdistyksen aikaansaannoksia ja toiminnan tavoitteita, asessori Vuori piti esitelmän Marielundista, kaupungininsinööri P. E. Karsten alusti Kaksikerran tie- ja vesiolosuhteista ja toimiupseeri P. W. Perko poliisijärjestyksestä. Vilksaassa sananvaihdossa oli etualalla Kaksikerran järven vesikysymykset. Järven suojeleasioissa yhdistys kääntyikin välittömästi Turun terveystoimikunnan puoleen saaden sieltä tukea ja ohjeita.

Vuoden 1969 kesätapahtuma pidettiin Sinapissa. Ohjelmaan kuului jälleen isäntäpaikan eli tällä kertaa seurakuntakeskuksen esittely. Kansankäräjien pääaiheena olivat Turun kaupunkiseudun maankäyttöratkaisut runkokaavan ja yleiskaavan valossa, Hirvensalo-Kaksikerran muodostaminen huvilakaupungiksi sekä vesiensuojelukysymykset. Järven saastumisen lisäksi nyt kiinnitettiin huomiota myös Vappariin, jonka puhtauden vaaransi Paraisten kauppala, jolle Länsisuomen vesioikeus oli vuonna 1966 myöntänyt määräaikaisen luvan laskea jätevetensä mereen. Aihetta avasi varatuomari Hankomäki. Kansakoulunopettaja Lehtinen puolestaan alusti Hirvensalon, Satavan ja Kaksikerran yhteisistä uimaranta- ja virkistysalueista. Pääpuhuja oli seutukavajajohtaja Raimo Narjus, joka valittiin

johtokuntaan ja josta tuli yhdistyksen seuraavien vuosikymmenten kantava voima.

Vuoden 1970 kansankäräjät kokoontuivat Erikvallan Heinänokassa. Jälleen aiheena oli vesiensuojelu, josta alusti apulaisprofessori Birger Olsen, ja luonnonsuojelu, josta valmisteilla olevaa lakia esitteli professori Rauno Tenovuo. Arkkitehti Raimo Narjus puhui maisemansuojelusta. Huvilanomistajain kysymyksiin olivat lupautuneet vastaamaan myös apulaiskaupunginjohtaja Uuti Palaja ja kaupunginlääkäri Pentti Hautera. Keskustelunaiheisiin kuuluivat mm. Pikkujärven säilyminen, Höyhtisten salmen ruoppaaminen, maantievalaistus, järvensuojelu sekä Airisto, jonka vesiä uhkasivat ruopausjätteen läjitys.

Vuoden 1971 käräjät pidettiin Myllykylän rakuunantorpan pihamaalla. Luupin alla olivat kalastusasiat ja vesien saastuminen, joista tällä kertaa alusti fil. lis. Aatos Petäjä. Kenraaliluutnantti Adolf Ehrnrooth kertoi rakuunantorppien historiasta. Vuonna 1972 kansankäräjät järjestettiin Valion Kaksikerrassa sijaitsevassa kesäkodissa. Käyttöpäällikkö E. Saarela esitteli kohdetta ja arkkitehti Narjus kertoi Kaksikerran luonnonsuojelusta ja -suojelukohteista. Palopäällikkö Ilmari Juvakosken aiheena oli veneiden palontorjunta.

Kaksikerran huvilanomistajain yhdistyksen toiminta oli vakiintunut vuosien saatossa verkkaiseen rytmiin. Johtokunta kokoontui nelisen kertaa vuodessa. Kak-

si sen jäsentä – yleensä Vanne ja Juvakoski – muodostivat kesätoiminnasta vastaavan parivaljakon, joka valmisteli vuoden kansankäräjien ohjelman. Vuosikokous pidettiin kerran vuodessa, joko keväällä tai käräjien jälkeen. ”Suvikirkkoa” ei mainita kuin parin vuoden toimintakertomuksessa, mutta ilmeisesti myös se järjestettiin vuosittain. Samoin käräjät, vaikka joidenkin vuosien tiedot puuttuvat. Lieneekö syynä kuntaliitos vai asenteiden muuttuminen, heräsi yhdistys vuonna 1973 pohtimaan, pitäisikö toimintaa laajentaa siten, että jäseniksi voitvat liittyä myös Satavan ja Kaksikerran kanta-asukkaat eikä ainoastaan huvilanomistajat.

Viimeiset Kaksikerran huvilanomistajain yhdistyksen koolle kutsumat kansankäräjät pidettiin elokuun 17. päivänä vuonna 1973 seurakunnan kurssi- ja leirikeskus Hennalassa. Käräjien pääteemaksi oli asetettu paneelikeskustelu Kaksikerta-seuran tarpeellisuudesta. Yhdistyksen johtokuntaa paneelikeskustelussa edustivat puheenjohtaja Hankomäki sekä varapuheenjohtaja Narjus ja kanta-asukkaita lääninhallituksen tarkastaja Eero Viitaniemi. Mukana olivat myös Suomen Kotiseutuliiton edustaja Pauli Linkojoki. Paikalla olleet 100 henkilöä asettuivat yksimielisesti Kaksikerta-seuran perustamisen taakse. Oli aika yhdistää voimat saarten kaikinpuoliseen suojelemiseen.

Tammikuussa 1974 Kaksikerran huvilanomistajain yhdistys lähetti nimellään viimeisen kirjeen jäsenistölle. Pitkässä kirjeessä mainitaan kyllä yhdistyksen

muuttuminen helmikuussa Kaksikerta-seuraksi, mutta pääsanoma on vetoisuus vesien ja luonnon suojelun, saarten siisteiden sekä rauhallisuuden puolesta: ”Suojelkaamme saaremmen kasvustoa, puita ja eläimiä, ja linnut olkoot erityisesti suojeluksessamme”, kirjoittavat yhdistystä puheenjohtajana luotsannut Veikko Hankomäki ja sihteerinä parikymmentä vuotta toiminut Ilmari Juvakoski.

Kaksikerran huvilanomistajain yhdistys R.Y.

Väliaikainen toimikunta

Otto Viitanen, pj.	1953–1955
Rufus Lönka	1953–1955
Arvid Schrey	1953–1955
Jorma Pitkänen	1953–1955
Viljam Perilä	1953–1955
Alpo Sipilä	1955
Ilmari Juvakoski	1955

Kaksikerran huvilanomistajain yhdistys

Puheenjohtajat:

Otto Viitanen	1955
Y. E. Hakala	1956–1966, 1968–1969
Veikko Hankomäki	1967, 1970–1974

Varapuheenjohtajat:

Arvid Schrey	1955–1967
Veikko Hankomäki	1968–1969
Raimo Narjus	1970–1974

Sihteerit

Ilmari Juvakoski	1955–1974
------------------	-----------

Rahastonhoitaja

Kauko Tuomola	1955–1974
---------------	-----------

Johtokunnan muut jäsenet ja

varajäsenet

Elon Vallasvaara	1955
Veikko Saari	1955

Ilpo Impivaara	1955
Matti Artukka	1956–1960
Väinö Jaakkola	1956–1957
Toivo Virtanen	1956–1963
Jorma Vello	1958–1963
Viljo Vanne	1962–1974
A. Akkola	1963
Anita Latumaa	1963
V. Hankomäki	1964
R. Karanko	1964
V. Lehtinen	1964, 1968–1969
K. Kulmala	1968–1969
Raimo Narjus	1969
T. Muurila	1970
T. Tauriala	1970
Eila Karanko	1973–1974
P. Lahti	1973–1974



Kuva: Mirja Rakkolainen.

Kaksikerran liittäminen Turkuun 50 vuotta sitten

Turun kaupungin alue on 1900-luvulla laajentunut useaan otteeseen. 1930- ja 1940-luvuilla toteutuissa laajennuksissa oli kyse kaupungin rajalle syntyneen esikaupunkiasutuksen siirtämisestä kaupungin yhteyteen. Jo tuolloin Turku kiisteli ensimmäisen kerran Kaksikerran kunnan kanssa Hirvensalon saaren kohtalosta. Kirkollisesti Hirvensalo liitettiin Kaksikerran seurakuntaan jo 1920-luvulla, mutta liittämisehdoista johtuen alue pysyi Maarian seurakunnan alueena aina vuoteen 1938.

1960-luvulla elettiin voimakasta kaupungistumisen aikaa. Ihmiset muuttivat maalta kaupunkiin. Tämä näkyi myös Turussa, väkiluku kasvoi nopeasti. Turun kaupungin virkamiehet laskivat, että Turun kaupunki tarvitsisi välttämättä lisää tonttimaata sekä asumiseen että teollisuusrakentamiseen. Turku pääsi yksimielisyyteen Maarian kunnan kanssa kunnan liittämisestä Turun kaupunkiin vuoden 1967 alusta lukien. Turku ei yksin tämä alueliitos tyydyttänyt, vaan se lähti tavoittelemaan koko Kaksikerran kunnan liittämistä Turun kaupunkiin.

Turku piti alueliitosten yleisperusteluista tärkeimpänä väestönkasvun aiheuttamaa maantarvetta. Kaupungin ja maalaiskuntien asemakaavoitus tulisi laatia yhteisesti. Ajatuksena oli, että Turku voisi paremmin kuin maalaiskunnat turvata kunnallisteknisten töiden suorittamisen – erityisesti vesihuollon alalla. Alueliitoksia perusteltiin myös kaikella muulla kunnan palvelujen järjestämistarpeella.

Turun kaupunginjohtaja Väinö J. Leino ryhtyi ajamaan Kaksikerran kuntaliitosta erityisen intensiivisesti. Turun kaupunki asetti alueliitoskysymyksiä neuvottelevan toimikunnan. Sen ensimmäisiä tehtäviä oli ottaa yhteyttä Kaksikerran edustajiin alueliitosneuvottelujen aikaansaamiseksi. Tällöin elettiin vuotta 1966. Kaksikerran kunnan kanssa 14. lokakuuta 1966 käydyssä neuvottelussa Turun edustajat ehdottivat, että Kaksikerran kunta nimeäisi edustajat, joilla olisi valtuudet käydä alueliitosneuvotteluja. Turun edustajat neuvottelukunnassa olivat kaupunginjohtaja Väinö J. Leino, apulaiskaupunginjohtajat Ahti Näykki ja Öyvind Stadius, hovioikeudenneuvos

Kuva: Mirja Rakkolainen.

Olavi Santalahti, kunnallisneuvos Johannes Koikkalainen sekä toimitsija Erkki Tabell. Kaksikerta nimesi neuvottelijoiksi ekonomi Otto Liespuun, kunnanvaltuuston puheenjohtaja agronomi Pentti Palmusen ja kunnanvaltuuston jäsenen Adolf Ehrnroothin.

Turku luovutti neuvottelussa muistion, jossa Kaksikertaa luonnehdittiin varsin lohduttomasti:

”Kaksikerran kunta on täysin riippuvainen ulkopuolisista kehitystekijöistä eikä voi jatkaa normaaleja toimintojaan nykyisten vaatimusten mukaisesti. Kunnan toiminnossa aiheuttaa suurta kausivaihtelua kesäasuntojen runsaus. Rakentamista koskevat rajoitukset ovat pienempiä kuin kaupungissa. Ei ole myöskään nykyisten huvilanomistajien edun mukaista, että rakennustoiminta Kaksikerrassa jatkuu ohjaamattomana. Vastaisia kaavallisia ratkaisuja vaikeuttaa jo nyt varsin tiivis ranta-alueiden kesähuvilakanta. Kaksikerta ei voi menestyksellisesti muodostua pienempien asuma-alueiden sekä ulkoilu- ja virkistysalueiden sijoituspaikaksi ellei pääsyä merenrantaan turvata nykyistä paremmin.”

Kaksikertalaisille muistio tuli ”kuin salama kirkkaalta taivaalta”. Kaksikerran ja Maarian kunnista oli vuonna 1966 liitetty pienehköjä maa- ja vesialueita Turkuun, mutta laajempaa alueliitosta Kaksikerta ei ollut osannut ennakoida. Kaksikerran edustajat eivät ymmärtäneet Turun äkillistä halua liittää kunta kaupunkiin. Kenraaliluutnantti Ehrnrooth

ihmetteli, kuinka suureksi Turku oikein haluaa kasvaa. Hän vertasi kaupunkia Tukholmaan ja totesi, ettei suur-Tukholmakaan enää todennäköisesti laajentaisi aluettaan.

Kaksikerran edustajat ja kaksikertalaiset kokivat kunnan elinvoimaisena, omatoimisena ja hyvin toimeentulevana saaristopitäjänä. Kuntaliitosta vastustettiin useilla eri perusteilla. Tärkein vastustusperuste oli Turun ja Kaksikerran veroäyrin suuri ero. Kaksikerran äyri oli 8,5 penniä ja Turun 14 penniä. Kaksikertalaisten kunnallisveroäyri olisi alueliitoksen seurauksena noussut 60 %. Kuntaliitoksen kannattajakin muutama löytyi. Opettaja, kunnanvaltuutettu Väinö Purokoski kannatti liitosta. Lehdessä oli lainaus hänen puheestaan seuraavin kommentin: ”hän oli yksinäinen susi, joka ulvoo ja ajaa kaikessa vain omaa eikä kuntalaisten etua”. Purokoski ei suinkaan ollut yksin, muitakin kannattajia löytyi. Asia vaan henkilöityi häneen, koska hän oli kunnanvaltuutettu.

Tilanteesta kehkeytyi monisanainen ja pitkään kestänyt väittely kunnan luottamuselimissä ja sanomalehtien palstoilla. Kuntaliitoksen vastustus ja kannatus ylitti puoluerajat ja linjanveto tapahtui henkilöiden mukaan. Alueliitoksen vastustajia oli Kaksikerrassa selkeä enemmistö. Kunnanvaltuuston 13 valtuutetusta ainoastaan kaksi oli liitoksen kannalla. Yli kaksi kolmasosaa siis vastusti liitosta. Yksimielisyyteen eivät Turun neuvottelukunta ja Kaksikerran kunnan neuvottelijat voineet asiassa päästä. Koska alue-

liitosneuvotteluissa ei edistytty Turun toivomalla tavalla, Turun kaupunginvaltuusto päätti 13.2.1967 jättää valtioneuvostolle anomuksen Turun kaupungin ja Kaksikerran kunnan liittämisestä yhteen. Käytännössä tämä tarkoitti pakkoliitospyyntöä. Kaksikerran kunta oli joutunut muista liitoskeskusteluista poikkeavaan asemaan.

Kaksikertalaiset ihmettelivät, miksi kunta pitäisi liittää Turkuun pakkoliitostaitse. Kielteistä kantaa oli perusteltu jo joulukuussa 1966 seuraavalla tavalla:

”Jos me vakaat kaksikertalaiset olisimme nyt nähneet ponttonisillalta yli tultamme edessämme kauniin, viihtyisän ja hyvin hoidetun kaupunkiasutusalueen alkavaksi, niin varmaan olisimme asiaan kiinnostuneina suojein mielin ottaneet liittymisneuvotteluihin osaa ja päätöksemme olisi voinut olla myönteinen. Pakon edessä emme mitään mahda, jos sellainen kaupunkien välisen kilpailun seurauksena kohdallamme tulee ja sen mukaan ehkä parinkymmenen vuoden kehitystauko.”

Kaksikerta ei jäänyt toimeettomana odottamaan valtioneuvoston mahdollista päätöstä pakkoliitotasiassa. Kunnan edustajat pyrkivät vaikuttamaan päättäjiin oman kantansa mukaisen ratkaisun aikaansaamiseksi. Asiaan annettiin virallinen kunnan lausunto. Siinä kumottiin kaikki Turun kaupungin pakkoliitotesitysperusteet. Helsingissä käytiin tapausmassa silloista sisäministeri Martti Viitasta, eduskuntaryhmien puheenjohtajia

sekä maalaiskuntien liiton edustajia. Kunnan edustajat paheksuivat pakkoliitotossuunnitelmia. Niiden katsottiin olevan vastaan paikallisen itsehallinnon periaatteita, joissa paikallisilla asukkailla on oikeus itse päättää asioistaan. Turun ja Porin lääninhallitus katsoi lausunnoissaan, ettei Kaksikerta pystynyt täyttämään kunnanhallinnon asianmukaisen hoitamisen osalta sille asetettuja tehtäviä. Valtioneuvosto päätti 20. heinäkuuta 1967 liittää Kaksikerran Turkuun vuoden 1968 ensimmäisestä päivästä lukien.

Päätös merkitsi kaksikertalaisille pakkoliittymistä Turkuun, sillä kunnan luottamuselinten ehdoton enemmistö oli vastustanut liitosta. Valtioneuvoston päätös ei ollut yksimielinen. Kunta ei tyytynyt valtioneuvoston päätökseen, vaan valitti tästä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Se otti kunnanhallituksen tekemän valituksen kiireellisenä käsiteltäväksi. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi 4. syyskuuta 1967 Kaksikerran kunnan tekemän valituksen. Kaksikerran kunnallispoliitikot purkivat lehdistössä tuntemuksiaan, tunnelma oli hyvinkin kireä. Valtuutettu Pentti Palmunen totesi: *”Turku tulee saamaan kaksikertalaisista katkeroituneita ihmisiä, suruliputus olisi nyt paikallaan, mutta se toteutunee vuoden vaihteessa.”*

Kaksikertalaiset aloittivat sopeutumisen kaupunkilaisuuteen, kunnallisverot kiristyivät 60 prosenttia, elämä jatkui kutakuinkin entisellään. Kaksikerran pakkoliitot Turkuun puhutti kuntalaisia vielä pitkään liitoksen jälkeenkin. Tottumi-

nen kaupunkilaisuuteen riippui ihmisten yksilöllisestä sopeutumiskyvystä. Katuvalot on aikaansaatu kuntaliitoksen jälkeen. Kaupunginjohtaja Väinö J. Leinon kuntaliitoksen keskeisenä perusteena olleet maapoliittiset tarpeet ja lupaamia 40- 50 000 asukasta saarilla ei ole. Mutta tätä – niin voidaan uskoa – useimmat kaks kertalaiset pitävät nykyään pelkkänä hyvänä asiana. Tosiasiassa Turku ei ole juuri lainkaan pystynyt hyödyntämään saaria tarvitsemaansa asumiseen ja muuhun maankäyttöön.

Nyt on kulunut 50 vuotta pakkoliitoksesta. Ollaan tultu 50 vuodessa turkulaisiksi. Kyllä me silti olemme kaks kertalaisia. Pakkoliitos lamaannutti kaks kertalaisten toiminnan varsin laajasti. Nyt ovat vähitellen eri toiminnat elyneet. Kiitos Kaks kertaseuran ja partiolippukunnan on ollut monipuolista yhteistoimintaa. Kaks kertatalo on pystytty pitämään kokoontumispaikkana ja on toivotavaa, että niin myös tapahtuu jatkossa. Kaks kerran VPK, urheiluseura Kaks kerran Koetus, metsästysseura Kaks kerran Erä ry, veneseura, Tiistaikerho ja useat muut yhdistykset toimivat. Hyvä niin. Kaks kertalaisuus elää uutta aikakautta.

Toivon todella, että Turun päättäjillä on kykyä ymmärtää tämä Kaks kerran erityisasema suomenkielisenä saaristopitäjänä. Emme halua tänne kaupunki- maista asutusta vaan kylämaista rakentamista. Nythän tähän on hyvät edellytykset voimassaolevan maankäyttö- ja rakennuslain pohjalta.



Hyvää kuluva vuotta kaikille kaks kertalaisille!

Markku Monnonen, kotiseutuneuvos, Kaks kertaseuran kunniapuheenjohtaja

Kaarin Kurri

Hattupäisten eli herrasväen Hennala

– vuoden 2018 Kaks kertapäivän tyyssija

Hennala eli Hännälä on yksi Kaks kerran neljästä kartanosta. Vuonna 1907, jolloin herraskartanovaihe päättyi, sen maat käsittivät Satavan saaren itäpäähän. Sen jälkeen kartanon rakennukset palvelivat vuosikymmeniä Kaks kerran seurakunnan pappilana ja myöhemmin seurakuntakeskuksena.

Hännälä oli alkujaan yksitaloinen kylä eli yksinäiskylä. Vanhimmat tiedot siitä ovat 1500-luvulta, jolloin sen maat ilmeisesti lohkottiin Mäenpään yksinäistalosta. Jo saman vuosisadan lopulla se oli äyri- luvultaan koko Maarian pitäjän suurin talo ja kasvoi seuraavalla vuosisadalla vielä suuremmaksi, sillä Mäenpään ja Hännälän yksinäistaloista muodostettiin vuonna 1651 Olof (Magnus?) Rålambstiernalle lahjoitettu Hännälän kartano. Tila palautui kuitenkin kruunulle jo vuonna 1666 suvun sammuttua. Ruotujakolaitoksen toimeenpanon yhteydessä siitä muodostettiin säteriratsutila.

Hännälän ratsutilan omistajista on käytettävissä hajanaisia tietoja. Sen

omisti 1600-luvun lopulla ja 1700-luvun alussa Turun Akatemian professori ja hovioikeuden asessori Erik Tigestedt ja 1700- ja 1800-luvun vaihteessa tehtailija Gustaf Adolph Stiercken vaimonsa Offiliana Armfeldtin kanssa. Hännälään liitetään myös kansallisorunoi- lija J. L. Runeberg, jonka kerrotaan viettäneen siellä kesiään 1800-luvun alkupuolella. Ratsutilan omisti tuolloin ilmeisesti Hedvig Lovisa Caloander, jonka vuosina 1828–1845 pidettyyn vieraskirjaan Runeberg on kirjoittanut muistonsa. Nykyisin ”Minnet” on Åbo Akademin käsikirjoituskokoelmassa. Runebergin yhteys Hännälään selittyy Fredrika-puolison kautta. Caloandereista mm. Anna Christina Caloander oli naimisissa arkkitehti Jacob Tengströmin kanssa, joka taas oli Fredrika Runebergin setä. Hedvig Caloanderin puoliso oli Carl Jacob af Tengström, jonka lapsia opettaessaan Runeberg oli Fredrikaan tutustunut.

Ruotujakolaitos velvoitti ratsutilan ylläpitämään rakuunaa ja järjestämään tämän asuttavaksi torpan. Hännälällä oli



Hännälän rakennukset 1900-luvun alussa. Kuva Turun museokeskus/Kakskertaseura.

kaksi torppaa. Niistä rakuunantorppa sijaitsi Mäenpään kylän alueella, Haarlan salmen rannalla nykyisen sillan paikkeilla. Toinen, kalastajan torppa perustettiin 1700-luvulla Järvisten saareen.

Hännälän nykyisen kaksikerroksisen hirsirunkoisen päärakennuksen arvelaan olevan 1860-luvulta. Pihapiirissä on useita talousrakennuksia. Komean kivi-navetan tarkka rakentamisaika ei ole tiedossa, mutta kaksikerroksinen tiilirakenteinen makasiini on vuodelta 1844. Tilan omisti 1840-luvun puolivälistä 1870-luvulle Turun kehruhuoneen tarkastaja F. W. Sjöström, jonka kolme poikaa olivat koulutukseltaan rakennus-

suunnittelijoita. Maanviljelyshallituksen ylitirehtöörinä ja Kuopion lääninagronomina virkauransa tehnyt Alfred Sjöström (1838–1911) tunnetaan maaseudun rakennussuunnittelun kehittäjänä ja Maatalousrakennuksia-oppikirjan kirjoittajana. Arkkitehti Frans A. Sjöström (1840–1885) oli Suomen ensimmäinen arkkitehtuurinopettaja, jonka käsialaa on mm. Turun kaupungintalon nykyinen ulkoasu. Nuorin veljeksistä, arkkitehti Brynolf Sjöström (1845–1880), ennätti lyhyeksi jääneen elämänsä aikana suunnitella mm. jo puretun Turun hautausmaan siunauskappelin. 1860-luvulla heistä kaksi ensimmäistä oli jo aloittanut aktiiviuransa, joten oletettavasti he vas-

tasivat myös Hennalan uuden päärakennuksen suunnittelusta.

Isojako Hännälän ja Mäenpään välillä tehtiin vasta vuonna 1900. Isojakoasiakirjan mukaan yhdysviljelyksessä ainoille perintötilat, jotka yhdessä olivat muodostaneet rustitilan N:o 45 entisessä henki- ja rakuunarykmentissä, jaettiin kahteen osaan. Molemmat talot omisti tuolloin tilallinen K. A. Gustafsson. August Gustafsson ja Jenny Maria (o.s. Abelsson) jäivätkin Hännälän viimeisek-

si isäntäpariksi. Heiltä tila siirtyi merikapteeni A. Matssonille, joka myi sen vuonna 1907 Kakskerran kunnalle, joka vuonna 1909 palstoitti sen useaan osaan. Hännälän rakennukset pihapiireineen osti Kakskerran kappeliseurakunta papipilaksi. Kakskerran kirkkoherra asui Hännälässä – jota alettiin yleisesti kutsua Hennalaksi – 1950-luvun alkuun. Nykyään Hennala on Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän seurakuntakoti, jossa järjestetään muun muassa juhlatilaisuuksia. Kylän nimi on Hännälä.

Tuomo Norvasuo

Hennala - historian havinaa ja idyllistä kodikkuutta

Hennalan seurakuntakodilla on pitkä ja kunniakas historia. Nykyään se kuitenkin on ennen muuta Martinseurakunnan kodikas ja idyllinen toimipiste, jossa on toimintaa monenikäisille vauvasta vaariin. Seurakuntakodilla pidetään perhekerho, keskustelu- ja jumpparyhmiä sekä erilaisia eri-ikäisille suunnattuja tapahtumia. Kesäkeskiviikoin Hennalassa lämpiää rantasauna, jonne tullaan usein kauempaakin nauttimaan luonnon läheisyydestä, maikoisista löylyistä, hyvästä seurasta ja kah-

vista. Seurakuntakoti on myös suosittu perhejuhlien pitopaikka. Siellä voi järjestää niin ristiäisiä, häitä, muistotilaisuuksia kuin syntymäpäiväjuhliakin. Poikkea tutustumaan Hennalaan ja sen idylliseen ympäristöön - tee vaikkapa kesäinen sauna- ja uintireissu! Seuraa lähemmin Martinseurakunnan ilmoittelua.

Kakskertapäivä Hennalassa

30.6.2018 kello 12-15

Kakskertapäivää vietetään tänä kesänä Hennalan seurakuntakodin pihapiirissä (osoite Hennalantie 10, Satava). Tapahtuman järjestävät saarilla toimivat yhdistykset yhteistyössä, vetovastuu on tällä kerralla Martinseurakunnalla. Päivän teemana on VÄLITÄ!

Tilaisuuden juontaa kirjailija Roope Lipasti. Ohjelmassa mukana Toni Heino, joka musisoi haitarilla ja laulattaa yhteislauluja.

Kakskerran Käräjät

Käräjäpuheet *Riitta Räsänen, vanhustyön toiminnanohjaaja*
Kike Elomaa, kansanedustaja

Keskustelua ja kysymyksiä
Vuoden Kakskertalaisen julkistaminen

Päivän aikana voit tutustua paikallisten seurojen toimintaan, ostaa saarilla valmiit tuotteita ja muistoesineitä sekä nauttia buffetin antimista. Tarjolla on riistä- ja kasviskeittoa, makkaran käristystä, kahvia, teetä, vohveleita, jne.

Partiolaisten ylläpitämässä Muksulassa leikitään, ongitaan, opetellaan solmujen tekoa, yms. Paikalla on myös berninpaimenkoiria.

Tilaisuuden päätteeksi luovutetaan viestikapula yhdistykselle, joka on vetovastuussa ensi vuoden Kakskertapäivän järjestelyistä.

Illalla pidetään Kakskertapäivän tanssit Seuraintalolla Timo Rautala & Atlaksen tahdittamana klo 20-01, järjestäjänä Kakskerran Nuorisoseura.

Sunnuntaina 1.7.2018 klo 17 on Kakskerran kirkossa jumalanpalvelus Hiljaisuuden rukous - Taizé-laulujen suvikirkko. Kirkkokahvit huoltorakennuksella.

Liput liehumaan Kakskertapäivänä!



Hennala. Kuva: Leif Kronberg.

Kotiseuturetki Myllykylään

Kakskertaseura järjestää **sunnuntaina 17.6.2018 klo 13** opastetun kävelyretken Myllykylässä. Koska pysäköintitilaa on kyläraitin varrella rajallisesti, kokoonnutaan Kakskertatalon parkkipaikalle, josta siirrytään kimppakyydeillä eteenpäin. Tarjolla on historiatietoa kylän vaiheista, taloista ja asukkaista, vanhan korjausta, luontopolkua, puroa ja kaffetusta. Lopuksi halukkailla on mahdollisuus vierailla Kakskertaseuran edesmenneen kunniapuheenjohtajan, arkkitehti Raimo Narjuksen perheelleen suunnittelemana huikean hienolla, luontoa juhlivalla Pitiskarin huvilalla Myllykylän edustalla, Vapparin reunalla.

Kesä ja syksy 2018



Mikäli kysyttävää kesälaitureista, ota yhteyttä Piia puh. 040 779 1069.

Syksyllä toiminta alkaa viikolla 37 ja jatkuu viikolle 49 Kakskertatalolla.

Muut tapahtumat kuukausittain seuraavasti:

Toukokuu

su 20.5. klo 12 **suvikirkko ja kaatuneitten muistaminen** Kakskerran kirkolla, kahvitus huoltorakennuksella

Kesäkuu

su 10.6. klo 13-15 **kesäinen eväretki** Brinkhallin kartanon takana olevalla kalliolla



Neulomakerho kokoontuu parittomien viikkojen tiistaisin kello 18-20 seuraavasti:

Kesäkuukausien parittomilla viikoilla 23-33 neulomakerho siirtyy laitureille. Ensimmäinen kokoontuminen on Kakskerran kirkon laiturilla 5.6. klo 18. Paikalle voi tulla myös veneellä. Kokoontumiset kesällä seuraavasti:

- 5.6. Kakskerran kirkon laiturilla
- 19.6. Liisan luona, Kortterannantie
- 3.7. Brinkhallin kartanon merenpuoleinen laiturilla
- 17.7. Tellervon luona, Järvipeniläntie
- 31.7. Santran luona, tapaaminen Kulhonvalkamassa
- 14.8. Elinan luona, Kortterannantie

su 17.6. klo 13 **retkikohteena** tässä lehdessä esitelty **Kakskerran Myllykylä**. Oppaina ovat maisema-arkkitehti Ritva Nummiora ja tutkija Kaarin Kurri. Tiedustelut ritva.nummiora@gmail.com tai Kaarin gsm 040 825 2730

la 30.6. klo 12-15 **Kakskertapäivä** Hennalassa, ks. erillinen ilmoitus tässä lehdessä sivulla 33

Elokuu

missiotreffit merellä yhdessä Marttaseurakunnan kanssa, kohde on vielä avoin. Tarkemmat tiedot myöhemmin kotisivuilla.



to 16.8. **myllytalkoot**

la 25.8. klo 13-15 **myllyjuhla** Nikkilän myllyllä Satavassa, illalla elotulet rannoilla ja Satavan sillalla

Syyskuu

vaellusretki, kohde avoin. Tarkemmat tiedot myöhemmin kotisivuilla.

Lokakuu

su 21.10. klo 12-15 **Sadonkorjuupäivä** Kakskertatalolla, teemana *Herkkuja sienistä*. Avoin tilaisuus kaikille tulla maistelemaan kulttuuri- ja toimintatyöryhmän tekemiä makupaloja, paikalla myös kädentaitajia, ja pannu kuumana.



Marraskuu

askartelupäivä Kakskertatalolla

Joulukuu

to 6.12. klo 12 **Itsenäisyyspäivän kirkko ja seppeleen lasku sankarihaudoille**, kahvitus Hennalassa

perinteinen **joululounas** Hirvilammella

Kauneimmat joululaulut Kakskerran kirkossa, glögi ja pipari huoltorakennuksella

Mahdollisten muutosten ja lisäysten johdosta seuraa kotisivujamme: www.kakskertaseura.fi



Askartelupäivän tuotoksia.

GOD
MOR
GON[®]

Aloita aamusi
paremmin



Takuulla laadukasta työtä Annamme työllemme ikuisen takuun!



- Vesikattoremontti
- Vesikattomaalaus
- Ulkoverhousremontti
- Ulkomaalaus
- Ikkuna- ja oviremontti

PEKKA AHO

Puh. 0400 898 909

www.kymppiremontit.fi

KUMPPANINA PARAS

PIPELIFE

WWW.PUHDASTULEVAISUUS.FI

Jätevesiasiat kerralla kuntoon!

Meiltä saat kaiken mitä järjestelmääsi tarvitset

- suunnittelu ja asennus
- lupa-asiat

Suodatuskasettipaketti

- helppo ja vaivaton maaperäkäsittelyjärjestelmä
- omakoti ja vapaa-ajan asumisen tarpeisiin
- mitoitettu 1-5 henkilölle
- CE -merkitty



PIPELIFE
YMPÄRISTÖ

Ota yhteyttä: Suomen Pihakaivo Oy | www.pihakaivo.fi

Juhani Rinne p. 0400 788 358 | juhani.rinne@pihakaivo.fi | Miika Ruohonen p. 040 1729 444

KAKSKERRAN SEURAIN TALO Viihtyisä perhejuhlien pitopaikka

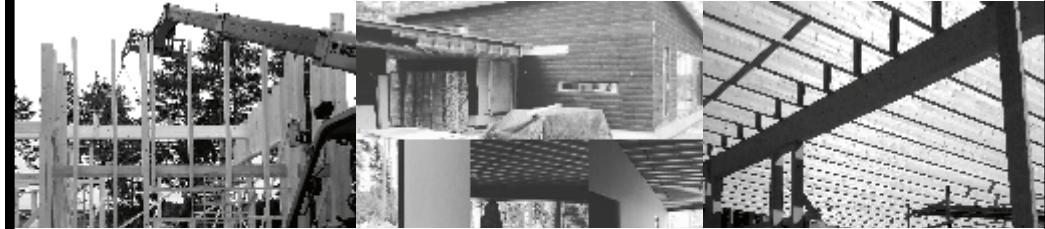


Tilaa 130 henkilölle Tiedustelut puh. 0503479918
Samppaantie 90, 20960 TURKU (Satavan saari)



Kuva: Mirja Rakkolainen.

MEN AT WORK!



Olemme erikoistuneet puurunkoisiin rakennuksiin ja toteutamme erilaiset kohteet ammattitaitoisesti tarvittaessa aina projektin alusta loppuun avaimet käteen -periaatteella myös haastavissa ympäristöissä kuten saarikohteissa. Ota yhteyttä:

HUJ

HUJ CONSTRUCTION OY
www.huj.fi

Tiedustelut Heikki Uusi-Jaakkola
p. 040 5409600

Puutarhaan kunnon työkalut!

Husqvarna
www.husqvarna.fi

3.950 €
NORM. 4.790 €



TARJOUS!

Husqvarna Rider 214 TC

Combi 94 cm -leikkupöytä, BioClip®-leikkuteknikka erinomaisen leikkuutuloksen takuuna. 2018-malli, saatavilla myös nelivetoisena. Rajoitettu erä!

Husqvarna
www.husqvarna.fi

MIKSI LEIKKAISIT NURMIKON ITSE?

1.499 €
NORM. 1.695 €



ROBOTTILEIKKURI HUSQVARNA AUTOMOWER® 310

Leikkaa jopa 1 000 neliömetrin pihat. Tehokas ja helppokäyttöinen laite moniin eri olosuhteisiin. Saatavilla myös monia lisävarusteita. Koneetta voit säätää myös älypuhelimellasi. Meiltä löydät sopivaan hintaan robottileikkurit myös suuremmille pihalloille. Ota yhteyttä! Rajoitettu erä!

Mietityttääkö robottileikkuri? Meiltä ilmainen pihan soveltuvuusarvio Turussa ja myös lähialueilla!

VAIHTOKAMPANJA!

Hyvitämme MISTÄ TAHANSA vanhasta käytinkuntoisesta ajoleikkuristasi vähintään

1.000 €

kun vaihdat sen uuteen Husqvarnan nelivetoleikkuriin!

KLIPPO

549 €
Norm. 609 €



Ruohonleikkuri Klippo Champion

Kevyt ja monipuolinen biroleikkaava laatu-leikkuri. Alumiininen leikkuukotelo takaa pitkän eliniän. Leikkuuleveys 48 cm. Briggs & Stratton 625e. Rajoitettu erä!

Meiltä saatavilla myös kuluton rahoitus pienkonehankinnoillesi!

Orikedonkatu 9, 20380 Turku
Avoimena ark. klo 8-16.30
www.traktorikone.fi 020 7466 700



MYynti -
HUOLTO -
VARAOSAT

TRAKTORI KONE

KMarket

Kaikki hyvät on lähellä

KMarket Deli

KMarket Deli
Avoimena joka päivä
klo 22 asti

8 vuotta iloista palvelua Haarian sydämessä
filiksissä nyt myös mukana Mollinon

Tervetuloa edullisille ostoksille!

Tuotamme
Kivokatuopissa henkilöstöineen



Seuraa työntekijöitä Facebookilla

KMarket
DELI

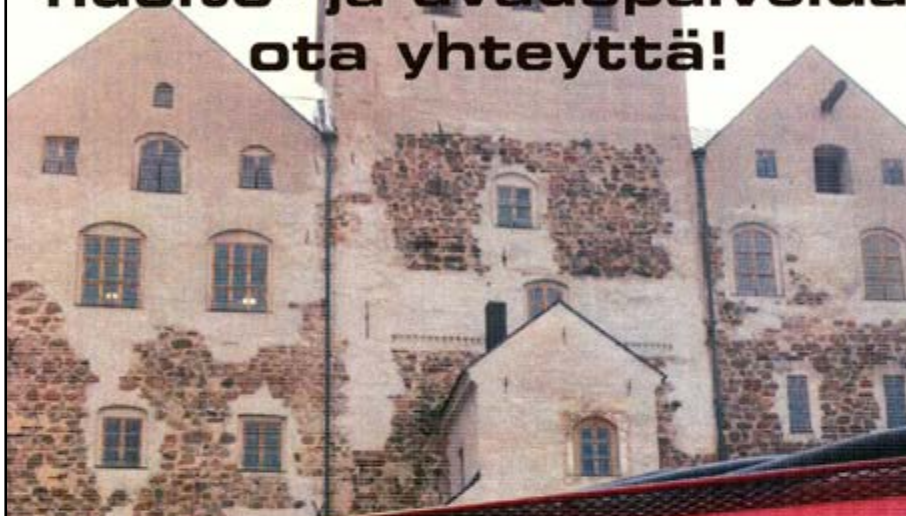
KMarket
MOIKKINEN

Sinä TIEDÄT PARHAITEN MITÄ SINÄ haluat.

VAIKUTA VALIKOIMAAN



**Kun tarvitset
viemärien ja kaivojen
huolto- ja avauspalvelua
ota yhteyttä!**



www.IMUAUTO.FI

**Kuljetusliike
Kallio K&H Ay**

puh. 02 2385 805

www.imuauto.fi

**CHEF
WOTKIN'S**

Kauppa
yhteydessä
myös
kahvilla

**Tervetuloa
Satavan Kyläkauppaan!**

Meiltä saatavilla mm.

- Chef Wotkin'sin maistuvat tuotteet
- Tilauksesta makeat ja suolaiset kakut
- Kaasupullot
- Päivittäistavarat

**Biolan musta multa
45L**

5 säkkiä 20€

Yksittäin 4,90€/säkki

Tarmo

lähikauppa narköp

Palvelemme joka päivä 9-21

Kaksikerrantie 679

0400 151 431

**Kukkakioski
Anneli Karelius**

02 236 0479



Hautausmaantie 21
Avoinna joka päivä 8-18



Kuva: Mirja Rakkolainen.



 Löydät meidät Facebookista!



Vanha Kakkerrantie 1, p. 0207 513 860 Palvelemme: ark. 7-21, la 7-21 & su 10-21

www.k-supermarket.fi



Puhelun hinta 0207-alkuisiin numeroihin lankapuhelimesta 8,21 senttiä/puh. + 6,90 senttiä/min. (sis. alv 24%) ja matkapuhelimesta 8,21 senttiä/puh. + 14,90 senttiä/min. (sis. alv 24%)

Kakkertatalo

Monipuolinen mahdollisuus Kakkerran sydämessä. Kakkertaseura ja partiolippukunta Kakkerran Kaksoispiste ovat yhteisvastuullisesti vuokranneet talon Turun kaupungilta ja vuokraavat sitä edelleen mm. saarten eri yhdistysten ja yhteisöjen käyttöön.

Käytössäsi ympärivuoden.

Kokoukset, retket, myyjäiset, kesätapahtumat, ym.

Isoon saliin mahtuu istumaan noin 30 henkeä.

Autamme mielellämme tilaisuuksien järjestelyissä.

Tarvittaessa saatavissa esim. kahvitarjoilu erilliskorvausta vastaan.

Talolla kokoontuvat muun muassa tiistaikerho, partiolippukunta Kakkerran Kaksoispiste ja Kakkertaseura.

Järjestä oma tapahtumasi toimivissa tiloissa

- Kertakäyttö 35 €
- Koko vuorokausi 60 €



Varaukset ja tiedustelut:

Outi Kauppi
040-567 7946

kauppi@netti.fi

Vapparintie 118, Kakkerta



RUOKAA & HERKUTTELUA

*Herkuttelijan kauppa STÅLARMINKADULLA.
Maistuvat pihvit ja aterioita täydentävät
lisukkeet omasta keittiöstä!*

Saat meiltä laadukkaan lihavaliokoman ja keittiömme luomusten lisäksi tuoretta leipää sekä hartaasti valittuja herkkuja öljyistä hilloihin. Grillikauden alkaessa herkullinen valikoima hyvä pihvejä grilliin. Valikoimaamme täydentävät hyvät oluet ja lonkerot.



Yhteystiedot
Stålarinkatu 33
20810 Turku
p. 040 846 4325
www.turunherkku.fi

Avoinna
ma-to 9-18
pe 9-19 ja la 9-15

2X - lehden toimitus

Julkaisija: Kakskertaseura ry

Päätoimittaja: Jaana Majatie
jaana.majatie@turku.fi
045 673 3939

Toimitussihteeri: Jarkko Koskinen
jarkko.i.kos@gmail.com
0400 822 855

Ilmoitusmyynti: Kalevi Ruponen
kalevi.ruponen@gmail.com
040 593 3362

Taitto ja ulkoasu: Malla Avenius / Painola

Painopaikka: Painotalo Painola
T. Nieminen Oy

Liity nyt jäseneksi

Seuran varsinaiseksi jäseneksi pääsee toimialueellamme joko vakinaisesti tai osan vuotta asuva tai työskentelevä henkilö tai muukin seuran tarkoituksiperät hyväksyvä henkilö, jonka seuran hallitus hyväksyy.

Samassa taloudessa voi olla vähintään yhden pääjäsenen lisäksi haluttu määrä sivujäseniä. Seuran jäsenkirjeet ja kokouskutsut sekä 2X-lehti postitetaan pääjäsenelle. Sivujäsenet ovat pääjäsenten tavoin seuran täysivaltaisina jäseninä oikeutettuja osallistumaan seuran toimintaan ja päätöksentekoon vuosikokouksessa ja toimielimissä. Tälle vuodelle vahvistetut jäsenmaksut ovat pääjäsenelle 20 € ja sivujäsenelle 4 €.

Kakskertaseuran kotisivut ovat osoitteessa www.kakskertaseura.fi. Sieltä löydät muun ohella seuran uutiset, tiedot tapahtumista, seuran säännöt sekä tiedot hallituksesta ja toimikunnista.

Seuran jäsenenä saat edullisen sähkösopimuksen Turku Energian kanssa. Saat myös Turun Pientalojen Keskusjärjestön (TPK) jäsenkortin, jolla sinulla on mahdollisuus saada alennusta TPK:n yhteistyökumppaneiden liikkeissä asioidessasi.

Ilmoita sähköpostiosoitteesi Kakskertaseuralle! Sähköpostilla lähetämme jäsenille tiedotteita. Jäsenrekisterin tietoja käytetään vain seuran jäsenpostitukseen ja sähköiseen tiedottamiseen, tietoja ei anneta ulkopuolisten käyttöön.

Ilmoitushinnat ja ilmoitusten koko (mm)

1/1 takakansi väri	300 €	148 x 168 + 3 mm leikkuuvarat
1/1 sisäsivu väri	250 €	148 x 210 + leikkuuvarat tai 138 x 199
1/1 sisäsivu musta	200 €	kuten yllä
1/2 sisäsivu väri	150 €	vaaka: 148 x 103 + leikkuuvarat tai 138 x 97 pysty: 72 x 210 + leikkuuvarat tai 68 x 199
1/2 sisäsivu musta	120 €	kuten yllä
1/4 sisäsivu väri	100 €	pysty: 68 x 97 tai vaaka: 138 x 46
1/4 sisäsivu musta	60 €	kuten yllä

LIITYN JÄSENEKSI

Nimi _____

Osoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Puhelinnumero _____

Sähköpostiosoite _____

Perheen lisäjäsenet _____

Asuinsaari _____

Toimita hakemus seuran puheenjohtajalle tai sihteerille, osoitteet ovat toisaalla tässä lehdessä, tai seuran sähköpostiosoitteeseen kakskertaseura@kakskertaseura.fi. Liittymislomakkeen voi täyttää myös seuran kotisivulla.

Kakskertaseura ry

Kakskertaseura ry c/o Jaana Majatie
Höyttistenrannantie 23, 20960 Turku
kakskertaseura@kakskertaseura.fi
www.kakskertaseura.fi

Hallitus

Jaana Majatie, puheenjohtaja

Höyttistenrannantie 23, 20960 Turku
jaana.majatie@turku.fi
puh. 045 673 3939

Seppo Muurinen, Varapuheenjohtaja

Monnoistentie 5, 20960 Turku
muurinen@gmail.com
puh. 258 7805, 0400 763 822

Jarkko Koskinen, Sihteeri, Rahastonhoitaja

Peltolantie 6 D 124, 20720 Turku
jarkko.i.kos@gmail.com
puh. 0400 822 855

Piia Kramsu

piia.kramsu@jelpekon.fi
puh. 040 779 1069

Kaarin Kurri

kaarin.kurri@turku.fi
puh. 040 825 2730

Hanna Mujunen

hanna.mujunen@outlook.com
puh. 040 556 8411

Juha Mäki

juhamaki@jussinpesu.fi
puh. 0400 521 103

Ritva Nummiora

ritva.nummiora@gmail.com

Kalevi Ruponen

kalevi.ruponen@gmail.com
puh. 040 593 3362

Raimo Västinsalo

raimo.vastinsalo@gmail.com
puh. 044 3377 541

Kuva: Pirjo Koskinen.



Kakskertaseuran myyntituotteet



Raimo Narjus:
KAASKERTAA KIERTÄMÄSSÄ
Eilen ja tänään

ISBN 952-90-6669-4 Serioffset 1995, 240 sivua

Myyntipaikat:
Antikvaarinen Kirjakauppa Kvariaatti, Tapani Vinkala (seuran suoramyynä) Hämeenkatu 16, 20500 Turku

Turun Kansallinen Kirjakauppa, Linnankatu 16, 20100 Turku

ISÄNNÄNVIIRI

Kakskerta -viirejä on saatavana Satavan kyläkaupasta:
iso viiri 50 x 450 cm 80 €
pieni viiri 40 x 350 cm 70 €



VILLASUKAT

Kakskerran väreihin kudotut sukat, saatavana eri kokoja 20 €

Myynti:
Piia Kramsu p. 040 779 1069 ja
Kakskertaseuran tilaisuudet ja tapahtumat



TAKKATIKKURASIA
Hinta: 4 € tai 10 €/3 rasiaa



KAASKERRAN VAAKUNA -tarra

Hinta 3 €, tarra 10,5 cm x 9 cm
Tikkurasian ja tarran myynti:
Piia Kramsu p. 040 779 1069 ja
Kakskertaseuran tilaisuudet ja
tapahtumat



KAASKERTA – SAARET SALMIEN SYLISSÄ

Kirja Kakskerta-Satava -alueen vaiheista
ISBN 978-952-93-9199-8 Painotalo Painola 2017, 56 sivua
Myynti: Satavan kyläkauppa ja Kakskertaseuran tilaisuudet sekä
Turun Kansallinen Kirjakauppa, Linnankatu 16



Posti Green

Saaristoapteekki palvelee 24/7

Hirvensalon apteekin digitaalisesta verkkopalvelusta Saaristoapteekista voit tilata reseptilääkkeet ja muut apteekkituotteet esimerkiksi kotiinkuljetettuna tai apteekin noutoautomaattiin.

Hyödynnä noutoautomaatti apteekkiasioinnissa!

Tekemällä tilauksen Saaristoapteekista varmistat myös Hirvensalon apteekin tilausvalikoimaan kuuluvien tuotteiden saatavuuden ja voit hakea tuotteesi noutoautomaatista myös apteekin ollessa suljettuna.

saarist
apteekki.fi


Hirvensalon
APTEEKKI

Hirvensalon apteekki
Moikoisten liikekeskus
Pitkähellonkatu 2
20900 Turku
puh. 02 2844 666